

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnice: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izdaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

SCLOVENECE

Vojno poročilo št. 909

Bombe na pristanišča Severne Afrike

V Cirenajki je bilo uničenih nekaj sovražnih oklepnih sredstev

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na bojišču v Cirenajki je bilo v ogledniških spopadih uničenih nekaj oklepnih sredstev.

Na področju Agedabije so bile ujete posadke sovražnih letal, sestreljenih od našega protiletalskega topništva.

Naši bombniki so večkrat napadli angleško-ameriške ladje v pristaniščih francoske Severne Afrike. Nemški lovi so v letalskih dvobojih sestrelili dva Curtissae.

To noč so angleška letala zmetala nekaj bomb na okolico Catanije, kjer je bilo nekaj škoda brez človeških izgub. Na zemljo je treščil en Wellington, ki ga je sestrelilo protiletalsko topništvo.

Na področju Lanzo Torinese je bilo ujetih pet letalev — med njimi tudi en častnik — članov posadke nekega letala, sestreljenega med napadom na Turin v noč na 19. november.

Delovanje italijanskega letalstva in podmornic

Rim, 20. nov. AS. Pomorski urednik lista »Daily Mail« piše: Velika osna podmorniška ofenziva divja v Sredozemlju in ob preskrbovalnih anglosaških poteh na severnoafriški atlantski obali od začetka zavezniškega izkrcanja. Ker se je na tem prostoru zbralo veliko število sovražnih podmornic, je treba računati z velikimi pomorskimi izgubami.

Madrid, 20. nov. AS. Tukajšnje časopisje zlasti

Madžarska, Romunija in Slovaška dve leti v trojni zvezi

Berlin, 20. nov. AS. Nekateri tukajšnji listi se spominjajo druge obletnice pristopa Madžarske, Romunije in Slovaške k trojni zvezi in pripominjajo, da so bili ti trije vzhodnoevropski narodi prvi, kateri so se pridružili čudovitemu bloku trojne zveze, katere je pravočasno napovedala nevarnost in veliko zapletenost v jugovzhodni Evropi ter v odsekih angleškega gospodarstva. »Lokalzeitung« kaže, kako so te tri dr-

Pravi namen španske mobilizacije

Madrid, 20. nov. AS. Pod naslovom »Pravi pomen ukrepa o mobilizaciji« piše list »Informaciones« sledeče: Javno je, da se vojna približuje naši hiši. Ne moremo več živeti tako, da bi se bavili edinole z našimi lastnimi domačimi vprašanji, pa naj bodo še tako pereča. Mi smo s Portugalci edini evropski narod, ki v zadnjih dveh letih ni mobiliziral vojaštva kakor vse druge evropske države, ko so začutile, da se vojna približuje njihovim mejam. General Franco, okrog katerega se morajo vse ljudske množice zbirati bolj kakor kdaj prej, je sklenil pomnožiti naše obrambne sile. Toda ta ukrep ne spremeni prave ni stališča, ki ga je naša domovina vedno zastopala: gre namreč le za okrepitev tega našega stališča.

Berlin, 20. nov. AS. Glede vojaških ukrepov, ki jih je ukazal general Franco, so v berlinskih političnih krogih dejali, da pušča utemeljitev anglosaškega napada, češ da »iščejo najsihibejšo točko, po kateri bi vojno prenesli v Evropo.« Roosevelt še vedno odprte vse možnosti za nove napade. Zato je docela jasno in naravno, da je vodja španske

Neomajna volja do borbe in zmage

Stockholm, 20. nov. AS. Dopisnik lista »Dagens Nyheter« poroča iz Rima, da je Mussolini zopet dobil popolno zagotovilo zvestobe in vdanosti fašistovske stranke in italijanskega naroda. V zvezi s tem popisuje list navdušenje siciliskega prebivalstva pri nadzorstvenem polovanju tajnika stranke v raznih krajih na Siciliji. S temi manifestacijami je italijansko ljudstvo potrdilo svojo voljo do borbe in svojo vero v zmago.

Minister Jordan obiskal italijanskega poslanika

Madrid, 20. nov. AS. Italijanski veleposlanik v Madridu je priredil snoči večerjo v čast španskemu zunanjemu ministru Jordanu. Prisotne so bile tudi druge visoke španske politične osebnosti.

Napredek nemške letalske industrije

Berlin, 20. nov. AS. Na sinočnjem zborovanju voditeljev delovne fronte je podal nemški maršal Milch nekaj zanimivih izjav. Državni letalski podtajnik Milch je povedal, da se je zadnje čase nemška letalska industrija pomnožila za 100 odstotkov. Glede prehrane je dejal: Posrečilo se nam je doseči trdno javnotenje med prehrano in oboroževanjem in sicer v tolikšni meri, da bo ostala Nemčija nepremagljiva.

Srditi boji v Kavkazu

V Stalingradu so bili zavzeti novi hišni bloki — Na donskem bojišču so romunske in nemške čete v trdih bojih s sovražnikom — 4 angleški parniki potopljeni

Hitlerjev glavni stan, 20. nov.: Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Pri krajevnih bojih v zahodnem Kavkazu so nemške čete, podprte z močnimi skupinami bojnih letal, v protinapadu vrgle sovjetske sile nazaj na njihove izhodne postojanke.

Pri Alagirju in zahodno od Mosdoka so spodleteli ponovni sovražni napadi ob čuječi obrambi naših čet, ki so uničile dve slabši sovražni bojni skupini.

V Stalingradu so lastne napadalne čete zavzele nekaj hišnih blokov.

Sovražni protinapadi so se ponesrečili.

Na donskem bojišču so romunske in nemške čete v trdih bojih proti močnim sovražnim tankovskim in pehotnim napadom.

Nemške in italijanske ogledne čete so v Cirenajki uničile nekaj sovražnih tankov. Po uničenju vseh vojaških naprav je bil Bengazi na črtno izprazen.

Letalstvo je napadalo kolone angleških vozil med premikanjem.

Na alžirsko-tuniškem mejnem področju so bojna letala za kratke razdale napadala

angleško-ameriške in gaullistične oddelke, ki so skušale zadržati lasten pohod.

Hitri žolni so v noči na 19. november splovili proti angleški obali. Iz močno zavarovanih spremljav so uničili 4 trgovske ladje z 9000 tonami.

Na nizozemski in norveški obali je angleško letalstvo zgubilo pri vojaško nepomembnih napadih pet letal, in sicer je tri letala sestrelilo protiletalsko topništvo vojske mornarice. Pogrešano je eno lastno letalo.

Na ruskih bojiščih je začelo snežiti

Donsko bojišče, 20. nov. AS. Posebni dopisnik agencije »Stefanie« poroča: Sedmi november, obletnica oklica sovjetske diktature v Rusiji je minil kot žalosten deževni dan brez pomembnejših vojaških nastopov. Zlasti v Stalin-

gradu obleganci iz zraka in iz kopnega niso imeli niti moralne pomoči v razbremenitvah napadov, kakor je bilo prejšnje dni. Ves dan je neprestano deževalo. Ponekod je bilo tudi nekaj snega in vetra. Ta sneg in veter sta glasnika stepke zime in naslednje dni je temperatura padla že pod ničlo. 8. in 9. novembra je bilo sovražnikovo delovanje omejeno na ogledniške pohode, ki so bili redno odbiti z možnariji ter avtomatskim orožjem. V zadnjih štiriindvajsetih urah so Sovjeti dvakrat poskušali priti preko Dona. Sovražne barke so bile potopljene. Verjetno je, da bo Timošenko pozimi začel z ofenzivo in prav tako je seveda zavezniško poveljstvo podvelo vse potrebno za pravočasen odgovor na kakršen koli poskus, kajti zavezniški imajo v drugi vojni zimi v Rusiji že dragocene izkušnje o zimskih bojih na vzhodnem bojišču.

Obroč okoli »hudičeve skale« v Stalingradu

Berlin, 20. novembra. AS. Iz pristojnih vojaških virov se je izvedelo, da se je še bolj stisnil obroč okoli takozvane »Hudičeve skale«, to je Stalingrada, ki jo obdaja nekaj metrov globok jarek. Obrambni zid in po središču Stalingrada razsejane utrdbe so močno pripravne za obrambo. Še preden se je začela bitka za Stalingrad, je bilo v mestu zgrajenih polno rovov, bunkerjev, podzemskih utrdb, kamor so se vgnezdile do zob oborožene skupine Sovjetov. To »Hudičovo skalo« so napadali in pionirski oddelki večkrat napadli, vendar pa niso hoteli žrtvovati preveč življenj za to postojanko, ki

je relativnega pomena. Zdaj pa so jo nemški in romunski oddelki popolnoma obkrožili in prekoračili tudi globok jarek okoli nje. Mesto je v razvalinah, saj ga je nad sto dni stalno razbijalo nemško letalstvo. Zadnje dni je začelo močno snežiti in Sovjeti nimajo toplih prostora za svoje vojake.

Sneg in gosta megla sta tudi na Kavkazu. S pomočjo goste megle je pri Tuapseju bataljon nemških gorskih lovcev prišel v sredo sovražnega obrambnega sistema, ga obkrožil in uničil. Samo tukaj je padlo v nemške roke nad 6000 sovjetskih ujetnikov.

Ura Italije — ura Evrope

Rim, 20. nov. AS. »Roma fascista«, tednik fašistovskih vseučiliščnikov v Rimu, piše v članku »Ura Italije, ura Evrope«, da je prišlo zadnjih 30 dni do novih dogodkov, ki sicer za vojno ne bodo odločilni, ki pa bodo brez dvoma zelo vplivali na bodoči potek vojnih dogodkov. Novi položaj, ki je bil ustvarjen z angleško-ameriškim izkrcanjem v francoski Severni Afriki, je značilen po dveh bistvenih dejstvih. Prvo dejstvo je, da je postalo Sredozemlje središče vojne in strateški ključ za njen razvoj v bodočnosti. Drugič: Amerika je začela ofenzivo ki ni usmerjena samo proti francoski Severni Afriki, marveč proti Italiji in celi Evropi. Prišla je torej ura Italije. To ne pomeni, da bi sovražniki hoteli oslabilo Nemčijo, kajti oni ne delajo razlike med Italijo in Nemčijo, ker bi radi ugonobili vse. Evropskim narodom, kateri se ne bore ob strani Italije in Nemčije, pa je treba reči, ako je sedanja ura ura Italije, da je tudi ura Evrope, kajti s tem, da se brani Ita-

lija, se brani cela Evropa. V tej bitki se bo odločila usoda vojne prav tako kakor bodočnost evropske civilizacije. Nevarnost ne prihaja samo z vzhoda, ki sicer traja že stoletja, marveč tudi od zahoda. Azijski boljševizem je bil odbit 1000 km proti vzhodu, od zahoda pa nam grozi Protievropa z druge strani oceana. Afrika je le odskočna deska za naskok na staro celino. Združene države so prevzele dediščino Anglije in nadaljujejo politiko delitve evropskih narodov. Sedaj imajo evropski narodi prvič jasno sliko, da bi radi Amerikanci zasedli evropsko celino in treba jih je vprašati, če morejo to dovoliti. Italija in Nemčija pa hočeleta dejansko ustvariti novi politični red, harmonijo evropskih narodov, rešiti evropsko civilizacijo ter vzeti Ameriki vsako možnost za popolno gospodarstvo nad celim svetom. Tako je torej usoda Evrope zaupana danes Italiji, ki je pripravljena braniti se s skrajnim pogumom.

Nogues je izdal Petaina in Francijo

Tanger, 20. nov. AS: Zdaj je jasno, da so temeljila vichijška poročila o odporu generala Noguesa v Maroku proti Amerikancem na neresničnih dejstvih. Nogues je aretiral degaulliste, da si je zagotovil lastno oblast, nato pa se je takoj sporazumel z Amerikanci. Maroški radio je večeraj objavil proglas ameriškega poveljnika v Maroku, generala Pattona. Iz njega izhaja, da so general Nogues ter drugi francoski civilni in vojaški krog v Maroku izdali maršala Petaina. Patton se najprej zahvaljuje sultanu za prijazen sprejem, nato hvali Noguesa in se mu zahvaljuje za popolno sodelovanje, to tembolj, ker pozna deželo ter uživa sultanovo zaupanje. V proglasu je nato rečeno, da je ameriške sile globoko dirnil prisrčen sprejem, ki so ga povsod doživeli in zato se general zahvaljuje vsem, ki so s svojo dobro voljo pomagali do uspeha. Proglas tudi priznava veliko naklonjenost Amerikancem, ki jo je bilo žutiti v Maroku zadnje mesece. Za sedemnajsto obletnico vlade sultana Mulaja Mohameda je general Nogues v spremstvu generala Pattona in drugih osebnosti čestital sultanu. Cinično je pri tem to, da je tudi pri tej priložnosti govoril v imenu maršala Petaina in Francije rekoč, da je srečen, da ima ob

svoji strani zastopnika tiste Amerike, do katere je vsak dober Francoz gojil v srečo globoko prijateljstvo: to prijateljstvo je danes okrepljeno z navzočnostjo severnoameriških čet v francoski Severni Afriki v tesnem sodelovanju, ki naj vodi do večjega prospeha. Še bolj groteskno je, da je Nogues zaključil voščilo z izjavo, da se vrši to sodelovanje pod ščitom maršala Petaina in sultana. General Patton je nato ob tej priložnosti obnovil v Rooseveltovem imenu generalu Noguesu najpriščneje izraze hvalečnosti in njegove čestitke za razumevanje in sodelovanje njegove osebe, kakor tudi vseh njegovih podrejenih civilnih in vojaških krogov pri ameriški vojaški zasedbi.

Ogorčenje med muslimani

Tanger, 20. novembra AS: Tukajšnji muslimanski krogi so z velikim zanimanjem sprejeli poročilo, da so bili na Rooseveltovo povelje v Maroku in Alžirju razveljavljeni vsi ukrepi maršala Petaina ter da so Judom francoske Afrike zopet povrnjene vse njihove pravice, dočim so bil prijeti in zaprti vsi Francozi in Mohamedanci, osumljeni simpatij za Vichijem. Iz tega se da sklepati, da je imela tudi pri tem napadu na francosko Severno Afriko vmes svoje prste judovska klika, ki tvori stražo severnoameriškega predsednika.

Angleški ranjenci prihajajo v Gibraltar

Zenava, 20. nov. AS. Po brzojavkah, katere so prejeli švicarski listi iz La Linee, so zadnje dni angleške ladje izkrcale v Gibraltarju nad 5000 mrtvih in ranjenih. V Gibraltar je prispelo tudi 50 angleških vojnih ladij ter številne prevozne ladje, poškodovane od Osnega letalstva in Osnih podmornic.

Obvezno delo za madžarske žide

Budimpešta, 20. nov. AS. Na zadnji seji ministrskega sveta pod Kallayevim predsedništvom je bila odobrena uredba o obveznem delu Židov. Vsi Židje od 18. do 48. leta morajo opravljati obvezno delo in se morajo prijaviti v svojih okrožjih. Listi podčrtujejo v komentarjih k tej vesti, da bo vsa država sprejela zadoščenjem ta ukrep, ker bodo morali vsi Židje delati v vojaških delavskih taboriščih in jim bo s tem tudi onemogočeno nadaljnje širjenje lažnih vesti in drugačno protinarodno udejstvovanje.

Francija mora zavzeti odločno stališče do dogodkov v Afriki

Pariz, 20. nov. AS. Zastopnik nemškega propagandnega ministrstva je časnikiarjem dal nekaj izjav, v katerih je dejal, da položaj francoske vlade v Vichiju označujeja danes dve stvari: ena negativna, namreč ugotovitev, da so Amerikanci z napadom na Alžir in Maroko pretrgali diplomatske zveze, in druga pozitivna, namreč predlog za vkrokanje nemških čet v nezasedeno Francijo.

Treba pa je vedeti, da državi Osi sicer nič ne dvomita o stvarnosti in o dobri volji predsednika francoske vlade Lavalja, da se pa zavedata, da je vichijška vlada igrala in misli še igrati na dveh šahovnicah. To dokazuje tudi dejstvo, da so vse do danes vrstila tam posvetovanja, ne da bi bili sprejeti kak sklep. Zagrizeni odpor francoskih čet v Alžiru in Maroku je bil samo v uradni poročilih, v resnici pa, razen nekaj redkih izjem ga ni bilo nikjer in nikoli. Tudi na stališče admiralja Darlana je vplivala neodločnost iz Vichija, ne pa prihod italijanskih čet v nekatere francoske pokrajine, kakor trdijo nekateri.

Glede generala Wevganda potrjujejo, da so ga zaprli in da je zdaj v Nemčiji. »Zadoštuje nam en Giraudjev primer,« je dodal glasnik nemške propagande v odgovoru na vprašanje o tem, zakaj so generala prišli.

Za zdaj še vedno pričakujejo sklepov vichijske vlade. Mogoče, da bodo resne odločitve, ki jih vsi čakajo v tem, da bodo zamenjali ministre in ustanovili vlado za rešitev države. Delavski voditelj Driot je zahteval, da je treba za notranjega ministra vzeti Josepha Dornauta, za zunanjega ministra Benoist-Mechina, za oborožene sile pa podadmirala Platona. Izjava, ki jo je Benoist-Mechin priobčil pred nekaj dnevi v listu »Petit Parisien« in ki jo je postavil na laž ter zelo obžaloval poslanik de Brion, odgovarja resnici. Trditve nekaterih listov, zlasti »Nouvela Tempe«, da bo Francija korakala z bokom ob boku z državami Osi, so samo želja k sodelovanju pripravljenih pariških krogov, niso pa še stvarnost.

Visoki komisar obiskal nove prostore konzulata Neodvisne Države Hrvatske

Ljubljana, 20. novembra.

Predvčeršnjim je Visoki komisar obiskal novi sedež konzulata Neodvisne Države Hrvatske, kjer ga je sprejel višji svetnik dr. Ivančič in novi konzul prof. Baljič, kateremu je vrnil obisk, ki ga je ta napravil v vladni palači. Z njima se je pristržno pogovarjal in je nato pregledal novi lep sedež zastopnika prijateljske in zavezniške države.

Ob isti priliki se je Ekse. Grazioli zanimal za dovršitev del v palači Bata.

Kislo zelje je že zdavnaj postalo slavno

Malo zgodovine: Malokatero živilo je tako globoko poseglo v zgodovino, kot ravno kislo zelje. Omogočilo je namreč mnogo novih prekomorskih odkritij.

Po odkritju Amerike po Kristofu Kolumbu (1492), obkroženju Rta Dobre nade po Vascu da Gami (1497) in z osvojitvijo Tihega oceana po Magelhaensu (Magaljan) 1520, se je pričela doba dolgih morskih potovanj, ki so jih opravljal junaški pomorščaki na majhnih in prenatrpanih jadrnicah. Žal te ladje niso bile higien-sko urejene. Hrana moštvu je obstajala predvsem iz nasoljenega mesa, suhih rib in prepečenca, tudi voda je marsikdaj smrdela. Ker mornarska hrana ni bila polnovredna, so se med njimi pojavljale bolezni in se jih je le malo vračalo domov pripovedovat o novih odkritjih. Najhuje je med njimi razsajal skorbut, mornarjem so krvavela dlesna, izpadali so jim zobje, zatekale noge, žilice niso držale krvi in so jo propuščale, nastale so krvavitve, členki so postajali trdi. Mornarji so umirali razširjajoč okoli sebe ogaben duh.

Šele, ko je v 18. stoletju vzel kapitan Cook (Kuk) s seboj na triletno morskoto potovanje 60 sodov kislega zemlja, so se mornarji na živem vzgladu prepričali o zdravilnem vplivu tega živila. Od tedaj so ga ljudje vedno bolj uvajali v hrano in je danes postalo kislo zelje skoro vsakodnevna jed naših družin.

100 letnica zeljarske obrti pri nas.

Zeljarska industrija bi v Ljubljani mogla prav leos ali lani slaviti stoletnico, odkar je postala — obrt. Naš domači zgodovinar Vrhovnik piše v svoji »Zgodovini trnovske fare«, da se je ta obrt pričela okoli l. 1840, in da so v Ljubljani nekatere družine, ki podedujejo zeljarsko obrt iz roda v rod. Zeljarji v Trnovem in Krakovem so še vedno ugledni obrtniki, prejšnja leta pa so jim že pričeli konkurirati tudi zeljarji iz Most, Kodeljevega in z Barja in pa kmečki zeljarji iz ježenske občine. Sloves ljubljanskega kislega zelja ni bil omejen samo na bližnje kraje, ampak je bil razširjen tudi daleč širno sveto. Ljubljanski zeljarji so izvažali svoje blago kar v vagonih tako v Italijo ter nemška mesta kakor Gradec, Dunaj, Linz in v Dalmacijo, predvsem v Split, pa tudi v prekmorske dežele. Velik kupec ljubljanskega kislega zelja je bil Egipt, drugi velik kupec pa Južna Amerika. Dandanes si zeljarji ne bodo konkurirali, ker bodo vse zelje, ki ga bodo narezali, zlahka prodali.

Priprava: Ker se kuha kislo zelje v marsikateri družini vsak dan, je veliko odvisno od tega, kako je pripravljeno, da ostane dobro tja do pomladi in ohrani prijeten okus, vonj in barvo. Ni bolj neprijetne stvari, kakor če se kislo zelje pokvari in razširja smrdljive pline ter je trpkoga in gnilobnega okusa.

Kisanje celih glav

Prvi način priprave kislega zelja je kisanje celih zeljnatih glav. Ta način je priporočljiv zlasti zato, ker se lahko s priklonom uporabijo različne vrste zelja in tudi glave, ki niso prvovrstne. Nekatere gospodinje porabijo za ta način kisanja one glave, ki se niso dočela razvile ali vsaj ne dočela odradile.

Najprej je treba glave osušiti in jim odstraniti vse kakor koli nagnite liste. Ker glave niso trdo zvite, je med listjem vsakovrstna nesnaga. Zato je treba glave oprati. Glave prevremo v velikem loncu in takoj vzamemo iz vode, da se odtečejo. Nato obložimo velik lonec ali škat po dnu z zeljnimi listi in nekaterimi rezinami jabolk. Na to položimo zeljo na tesno eno vrsto zeljnatih glav, potresemo z žlico kumine, položimo nekaj jabolčnih rezin in posolimo s pestjo soli. Tako polagamo tudi drugo in vse nadaljnje plasti vse do vrha. Na vrh položimo zopet zeljne liste in dišave in pokrijemo s primernim pokrovom — najbolje lesenim —, ki ga obtežimo s kamnom. Lonec ali škat imamo na toplem prostoru štiri tedne, da se zeljne glave dobro ukvasijo. Potem dvig-

Zagrebski muslimani proti Angliji

Zagreb, 20. nov. AS. Ker so angleške oblasti prepovedale proslavo tisočletnice ustanovitve univerze El Azhar v Kairu, so muslimanski di-jaki iz Zagreba poslali v Kairo gorečo protestno brzojavko, s katero izražajo upanje, da ni več daleč trenutek, ko se bo islamsko boštvo lahko neovirano širilo v arabskih deželah.

Železniška nesreča na Turškem

Carigrad, 20. nov. AS. Huda železniška ne-sreča se je pripetila na železniški progi Suadje-Pendik, kjer sta trčila dva vlaka. Nesreča je zahtevala 8 mrtvih in 15 ranjenih. Na kraj ne-sreče so se podali delavci, da bodo popravili progo.

nožem, s katerim se izreže iz štora majhen stožec. Tako pripravljene glave se nato zlože v velike snažne košare, ki se postavijo v bližino rezalnika. V manjših gospodinjstvih se rezanje opravi na ročnem strgalniku, ki ima u-brušene kline, to so tako imenovani »nožic«. V močnem lesenem ogrodju so pritrjena ostru rezila (4—8, kakor pri kuhinjskih strgalnikih po eno ali dve). V velikih obratih opravijo to delo stroji na električen pogon.

Kako zelje pripravimo

Da more biti rezalec ves snažen in umit, je samo po sebi umazano. Narezano zelje pada v snažno posodo, odkoder se odnaša v kad, kamor se zelje vlije. Stara kad, ki je že zakisana, ne potrebuje drugih priprav, kakor da jo z vrelo vodo pred uporabo dobro umijemo; novo kad pa je treba več dni pred uporabo namakati, potem pa zapariti s kropom in pokriti, da se les dobro prepoji in napne, da kad ne bo za-tekala in se obroči dobro in trdno prilagajajo lesu. Tik pred uporabo je treba kad ponovno splakniti, dno nasoliti in obložiti z zeljnimi listi. Vsako plast zelja, ki ga vložimo v kad, je treba dobro stlačiti, da ni lukenj v katerih bi za-ostal zrak. V manjših posodah se to lahko na-pravi z lesenim tolkačem, v velikih kadeh pa tlačijo zelje z nogami. Da si je oni, ki bo zelje tlačil, skrbno umil noge, je seveda umevno. Vsako plast zelja je treba v kad posoliti in zadisaviti s kumino. Količina soli se ravna po teži zelja in naj bo od 1—2% teže zelja, ki ga vlagamo. Premočno osoljeno zelje postane gren-ko in ostro, premalo osoljeno zelje pa ni dovolj konzervirano in se rado pokvari. Dodatki kot n. pr. kumine, kutinove ali jabolčne rezine, ali brinjeve jagode, ki jih dajejo razne gospodinje in pripravljajo po receptih, za konzerviranje zelja niso važni, vse to je le stvar okusa.

Zadnjo plast vložene narezane zelja je treba močnejše osoliti, pokriti nato s celimi, opranimi zeljnimi listi ter nanje položiti lesen pokrov, ki je prav tolkšen, da gre v kad. Pokrov se nato obteži s čistim težkim kamenjem ali pritiska s posebnim vijakom, s čimer se zelje zadržuje, da se pri kvašenju ne more dvigniti. Čeprav med delom nismo dolivali no-bene tekočine, se kmalu pojavi zeljica, ki jo izločijo zeljeve stanice. Kmalu izstopi toliko tekočine, da je ves pokrov pokrit z njo. Če se to ne zgodi, je treba doliti 3% solne kisline. Zlat je vse pripravljeno, da se prične zelje kvasti.

Vse seka in klesti — pripravlja si les...

Kratek sprehod po golovških gozdovih... Človeku se odpira zanimiv, svojstven svet, po mnogih gozdni predelih je ko na mravljišču. Padajo borovci, sekira izpodsekava debele bu-kve in hraste, padajo visoki kostanji. Lastniki gozdov so se odzvali pozivu mestnega magi-strata, da naj pripravljajo zaloge drv. Tudi po barjanskih predelih, kjer rasto še visoki in močeni hrasti, poje sekira, in zveni velika go-zdarska žaga.

Po raznih golovških poteh in stezah pa človek lahko srečuje dolge vrste mladih žen in starih ženic, ki odnašajo iz gozda velike bu-tare raznega dračja, raznih vej in iveri. Mnogi gospodarji so napravili iz vej velike butare, da potem doma veje posuše in jih rabijo za podkurjavo, drugi pa so dovolili, da si lahko gmotno šibkejši sloji naberejo drva za zimo. Dnevno hodijo kar cele procesije žensk in tudi moških z vozički ali pa brez njih na Golovec. Lepo in suho vreme jim je zelo naklonjeno. Gamljiv je dostikrat prizor, kako stara mamica, ki ima nad šest križev, še krepko nosi butaro suhljadi in vej, zraven pa še kako malo vrečo raznih iveri. Nekateri pa so prišli v krajih, kjer raste bukovje, na originalno misel. Pois-kali so strokovnjake za kuhanje oglja. Napra-vili so na dveh mestih primerno veliki oglenici. Skuhali so precej oglja, ki je šlo prav dobro v denar, kajti po njem je veliko povpraševa-nje, ko rabijo gospodinje oglje pri likanju pe-rija. Obe oglenici sta bili kaj hitro napravljeni. Oglje se je imenitno skuhalo in ljudje so ga tudi kaj hitro odnesli. Na obeh mestih pa je ostalo še dokaj »braške«, to je manj vredno oglje, ki so ga potem ženske tudi hitro pobrale, kajti tudi »braška« prav pride vsakomur, kdor je več v praktičnem gospodinjstvu.

Lepa jesen je bila doslej prav naklonjena siromašnim slojem, da so si znali v gozdovih nabaviti za zimo primerno množino kurjave in so si tako nekoliko opomogli, kajti mnogi

pač ne zmorejo večjih denarnih sredstev, da bi si nakupili večje zaloge kurjave. Tako pa nu-dijo lepi dnevi ljudem priliko, da po gozdovih vse seka, klesti in si pripravlja les za zimo. To gozdno življenje se drugače mirno razvija. Kmetje vozijo na težkih vozovih debele borove, smrekove, bukovne in kostanjeve hlode domov, kjer jih potem razžagajo in razcepijo v cepa-nice, po 1 m dolge, jih lepo zlože v skladov-nice, da se na zraku primerno posuše, kajti ni dobro, da spravi človek še sveže cepanice v drvarnice, ker se takih drv prav rada prime plesnoba in potem plesniva drva ne dajo večje toplote, marveč so za kurjavo slabša.

Najlepša knjiga letošnjega leta bo »Slovenčev koledar«

Pogled v kuhinjo Podravske podporne ustanove v stari eukrarni. V kuhinji pripravljajo obedo za obednico v stari eukrarni in tudi za obednico v Trnovem

CESARICA S TRPEČIM SRCEM

Tretje poglavje.

Modro nebo je dne 24. aprila 1854 sijalo v vsem sončnem bo-gastvu nad habsburško prestolnico, ki je slavilo poroko med ce-sarjem in princeso Elizabeto.

Poroka je bila v cerkvi Avguštincev, poročne obrede pa je opravil kardinal Rauscher, dunajski nadškof.

Ves Dunaj je prekipeval v navdušenem občudovanju, ko se je skozi gost špalir prebivalstva peljala v cerkev bodoča cesarica v poročni obleki, ki je bila posuta s srebrnom in zlatom in jo je spremljal spreved, podoben sprevedu iz pravljice.

Pribežanje vseh ljudi je bilo ob tej priliki soglasno. Vsi so hvatili njeno vitkost, čiste oblike njenega telesa, milino njenih potez, globino njenih temnih oči, čudovite kodre njenih las, raz-umnost, ki je žarela iz njenega obraza, opojnost njenega ponosa — resnično, bila je pojava, ki je ni mogoče pozabiti.

Tako je pod zelo ugodnimi okoliščinami začela Elizabeta svoje življenje kot soproga in cesarica.

Franc Jožef je bil strastno zaljubljen v svojo ženo, bil je do nje goreče nežen, vesel in navdušen. V sebi je odkril moč lju-bezni, za katero ni vedel. Ves je bil ožarjen od njene navzočnosti in svojemu tovarišu prvil dogodivščin stricu Albertu Saksonskemu je v tistih dneh pisal: »Ljubi me kot poročnika in sem srečen kot — mali bog.«

Kaj pa je ob tem začetku zakonskega življenja doživljala in mislila Elizabeta?

Lahko se reče, da je bila takoj nad vse razočarana in da je to njeno razočaranje bilo silovito in popolno.

Še pred poroko, dne 21. aprila, ko je prišla v palačo Schön-brunn, je čutila, da jo je kot ledeni plašč zajel avstrijski dvorni pravilnik. Še iz časov Karla V. in Filipa II. je habsburška vla-davina ljubosumno hranila predpise španskega dvornega življenja. Na dunajskem dvoru ti predpisi niso bili samo pravilnik za ob-našanje na dvoru, bili so dogma in liturgija.

Najprej so mladi nevesti vsilili osebe, ki bodo njene dvorja-nice. Te dvorjanice bodo morale zgraditi nepremostljiv zid in nasip okoli mlade cesarice. »Dvor njenega cesarskega veličanstva« je bil sestavljen iz oseb: veliki dvorjanik princ Friderik Tourn Taxis, velika dvorjanica grofica Esterhazy rojena Liechtenstein, dvorni gospe pa grofici Bellegarde in Lamberg. Vse te osebe so bile iz-brane iz okolice nadvojvodinje Zofije, vse so bile vdane predvsem nadvojvodinji. Grofica Esterhazy je bila visoka in koščena, odur-nega obraza, strupena v besedah, pravi posnetek tistih ženskih strašil, ki so včasih vzbujale strah in grozo na španskih dvorih Filipa IV. in Karla II.

Elizabeta je prišla na Dunaj 21. aprila zvečer in ko je prvič stopila pod oboko Schönbrunn, je bila tako utrujena in razbur-jena, da je le s težavo zadrževala solze. Hotela se je zbrati in oditi hitro spat, tega pa ji niso dovolili. Predložili so jih dolg in neveden spisek, ki je obsegal njene dolžnosti in nastope za pri-hodnje dni. Spisek je nosil naslov: »Cereemonial za slovesni prihod njene kraljevske visokosti najjasnejše princese Elizabete, vojvodinje bavarške.« Spisku so dodali še točnejša navodila pod naslovom: »Cereemonial za poroko njegovega apostolskega, cesarskega in kra-ljevskega veličanstva Franc Jožefa I.«

Po velikem dnevu dne 24. aprila so za mladi par sledili več tednov zaporedoma dolgočasni slovesni sprejemni. Prirejali so ve-selice, slavnostne predstave, plesne venčke, audience, sprevede in dobrodnele prireditve. Vsako jutro je grofica Esterhazy predložila cesarici »glavni protokol cesarskega dvora«, ob glavnih poglavjih pa so bile razne neugodne in mračne opazke: »Vljudno opozorilo

cesarskemu veličanstvu... vljudna opazka cesarskemu veličanstvu.« Ob vsaki priliki je tašča nadvojvodinja Zofija pripisala svoji snahi: »Bodi pozornejša... Obnašaj se lepše... Ne mahaj vedno s pahlja-ko... Zanimaj se vsaj malo za vse tisto, kar se godi okoli tebe... Manj časa bi se smela pogovarjati z načelnikom konjušnice... Vse-dla si se preveč odsekano... Morala bi biti bolj ljubezniva s salz-burškim nadškofom... Ti bi se morala spomniti, da je vojvodinja Ratibor rojena kneginja Fürstenberg...«

Elizabeta je imela tega in takega življenja kmalu dovolj. Stalne opombe tašče Zofije so jo jezile in razburjale. Tih upor se je dvigal v njenem srcu. Njena svobodna in ponosna narava se ni mogla več zadrževati.

Ali pa ji tudi njena zakonska vez ni prinesla dovolj sladkega zadovoljstva? — Na.

Franc Jožef je bil navajen preveč na lahke načine ljubezni in sramežljive mlade, nevedne soproge ni vedel prav ceniti. Nasilnosti in robotosti prve ljubezni mu Elizabeta nikdar več ni mogla po-zabiti. Ostala je ranjena, nezaupna, razočarana in zasanjana.

Četrto poglavje.

V juniju 1854 je cesar Franc Jožef sklenil svoji ženi prirediti lepo zabavo. Podala sta se na potovanje po Češki in Moravski. Na poti sta bila nad štirinajst dni.

Ves spored potovanja je bil poln slovesnosti, gledaliških pri-reditev in uradnih sprejemov. Toda Elizabeta je bila zelo vesela, da je lahko prepotovala neznane dežele, da je lahko dihala pisano pomlad med navdušenim vzklikanjem in pozdravljanjem kmetskih množic. Te kmetske množice so jo v svojih pisanih narodnih nošah tako spominjale na doživljanje v bavarskih kmetskih vaseh!

Proti koncu meseca se je vrnila na Dunaj, cesar Franc Jožef pa je nato prišel kmalu za njo. Sama se ni čutila ravno preveč zdrava, najbrž so jo začeli mučiti prvi početki nosečnosti.

Slovesen pogreb župana Brulca in njegovih sotrpinov

Junaki, ki so ob najhujšem mučenju umirali za vero in dom — župan Brulc je kot mučenik za vero sredi grozotnih muk umiral z vzklikom: »Smrt komunizmu! Živel Kristus Kralj!«

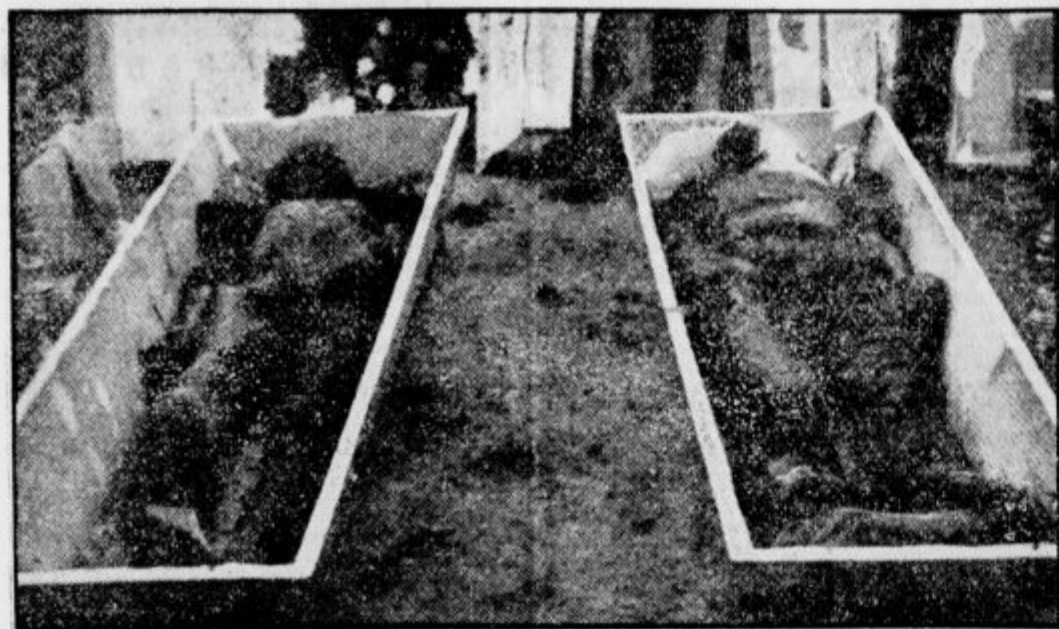
Iz slovesnega pogreba stopiškega župana Brulca in njegovih tovarišev sotrpinov: krste mučenikov pred pogrebom.

Čudovito lep dan je bil, ko smo se v četrtek 20. oktobra napotili v Stopiče, da spremimo na zadnji poti deset mučencev, ki so dali letošnje poletje življenje za svojo vero in svoj narod. Kakor namreč niso hoteli zatajiti svojega verskega prepričanja, in je njihova lepa mučeniška smrt poslednja in najmočnejša izpoved njihove vere, tako tudi niso nikoli zatajili svojega naroda ter ga izdali, kakor hočejo nevedneže prepričati nji-

rezano, nos odrezan, zgornje in spodnje ustnice porezane, jezik globoko pri korenu odrezan.

Kakor v časih rimskih mučnikov

Očividce je povedal, da so mu jezik odrezali zato, ker so pred smrtjo od njega zahtevali, da pozdravi komunizem, pa je vzkliknil: Smrt komunizmu! Živel Kristus Kralj! Tako je in tako sem vedno učil svoje otroke! — Desno lično kost

Dve izmed stopiških žrtev.

hovi morilec, ampak so morali pasti ravno zato, ker so bili in so hoteli ostati Slovenci ter se niso hoteli predati mednarodnemu brezbožnemu komunizmu...

Po dolinah so še ležale megle, ko je povsod drugod že čudovito žarelo jesensko sonce, kakor bi se sam Bog hotel mučenecem nasmešiti na njihovi zadnji poti in priznati, da radostnega srca in odprtih rok sprejema njihovo najvišjo žrtev.

Razmesarjena trupla trpinov

In vendar je bil strašen pogled na grozno razmesarjena trupla mučencev. V šestih krstah so ležali pred cerkvijo, tik pred pogrebom se ji je pridružila še sedma. Ležali so tam najboljše možje in fantje, odeti v revne eunje, zakaj vso obleko so jim njihovi morilci pobrali, pokopali so jih v samem perilu. Do neba je segal jok domačih, ki so se zbrali, da zadnjič v svojem življenju še vidijo zmaličena trupla svojih dragih. Tu sem bi morale priti tiste ljubljanske in novomeške dame, ki še vedno mislijo, da so moderne, če zagovarjajo in podpirajo komunistične morilce in krvnike. Ta razbita in napol razpadla trupla bi jim molče govorila njihovo najstrašnejšo obsodbo.

Župan Brulc — junak med junaki

Tukaj leži truplo bivšega župana g. Franca Brulca, ki so ga sredi julija umorili partizani. Izkopali so ga v gozdu, komaj pol ure od njegovega doma. On, ki je 15 let delal za to ljudstvo pod Gorjanci, leži tu mrtev! Ali kakšen! Številne in močne podpludbe kažejo, da je bil rajni pred smrtjo močno tepen. Zlasti hudo je poškodovana glava. Oči so izkopane, levo uho od-

in spodnjo čeljust ima zdrobljeno po močnem udarcu. Na desni roki so odrezani trije prsti, na levi dva. Vsa koža na prsih in trebuhu je močno opečena. Ker nobena rana ni povzročila takojšnje smrti, je bil najbrž še živ zakopan. Rajnik je bil vdovec in zapušta 8 otrok. Bil je zaveden Slovenec in poštenjak, značaj, kakršnih je malo!

Vsi mučeni, razmesarjeni

Poleg njega leži njegov sin Jože. Pokopan je bil poleg očeta, skupaj s Francetom Turkom, delavcem iz Zajčjega Vrha. Tudi Jože, star komaj dobrih 16 let, je bil pred smrtjo zverinsko mučen. Spodnja čeljust v glavnem manjka, oči iztrgane, nos odrezan, levo uho odrezano, desnega polovica, desna roka trikrat zlomljena, leva v podlahti močno nabrekla in podpluta od udarcev.

Turk France je imel na čel uveliko rano od udarca, desno lično kost zdrobljeno, levo oko iztrgano, desno izteklo, desna polovica nosu manjka. Pri levem ušesu težji udarec. Desna roka zlomljena v zapestju, zlomljen palec. Na koži so bili vidni sledovi vrvi, s katerimi je bil zvezan.

Vidmar Anton, št. Jošt 15: Tilnik zlomljen, po desni strani obraza sledovi močnih udarcev. Vidmar Alojz, št. Jošt 15: Lobanja za tilnikom zdrobljena, oči nima, desna roka v komolecu stolčena, leva roka v nadlehti stolčena, pest strta.

Ovčinek Franc, Zajčji vrh 4: zaboden v prsi, en prst nad levo prsno bradavico in en prst na znotraj, večja rana na hrbtu, na desni roki ima v zapestju zdrobljene vse kosti.

Tik pred pogrebom so pripeljali še Matija Turka, posestnika, Vrdun št. 6. Tudi ta je imel levo lično kost močno udarjeno in zdrobljeno, oči izkopane, nosno kost zdrobljeno zaradi udarca, po

vsem telesu, zlasti pa po gornjem delu prsi, pa močne podpludbe.

Množica naroda jih spremlja na zadnji poti

Do desete ure se je pred stopiško cerkvijo zbrala velika množica ljudi. Prihitele so sem iz Novega mesta prijatelji in sodelavci pokojnega župana, zastopniki občine Smihel-Stopiče, občinski uslužbeni in pevci. Pogreba se je udeležil tudi poveljnik armadnega zbora Ekse. Robotti. Prisotni so bili tudi drugi visoki častniki.

Pogrebne molitve za vse pokojne je opravil domači župnik g. Smolič Jože ob asistenci domačega kaplana g. Urbanča ter župnika Brganta Antona iz Smihela in Franca Kirarja, župnika iz Podgrada. Bil je to pogreb, kakor ga stopiška fara ne pomni! Sem bi morali priti tisti, ki so podpirali in še podpirajo komunistične morilce — v joku domačih bi slišali svojo obsodbo. To ubogo ženo bi morali videti, ki se s poslednjimi močmi oklepa krste svojega sina in joči v neizmerni bolečini — pa bi morda spoznali svojo krivdo.

Ob odprtem grobu se je od mučencev, posebej od župana Brulca kot zadržnega delavca, v imenu vseh njegovih prijateljev iz Ljubljane in Novega mesta poslovil dr. Miha Benedičič. Prosil in svaril je ljudstvo, naj kakor ti može in fantje, ostanejo zvesti svoji veri in svojemu narodu.

Popoldne so izkopali še tri žrtve in jih prav tako slovesno pokopali. Krščanskega pogreba pa še čaka deset nadaljnjih žrtev zločinstva.

Gospodarstvo

Male delniške družbe v Italiji. Letos aprila je izšel zakon, ki je med drugim predpisoval malim delniškim družbam v Italiji, da morajo imeti najmanj 1 milij. lir kapitala. V ta namen pa bi bilo potrebno, da bi male družbe zvišale glavnico na najmanj 6 do 7 milijard lir in je sedaj izšel nov dekret, ki določa, da omenjena zakonska določba stopi v veljavo šele s koncem vojne, dočim je bilo doslej predpisano, da se mora prilagoditev izvršiti do konca t. l.

Evropski pridelek vina. Poročali smo že, da cenijo letošnji pridelek vina v Italiji na 38 milij. hl, dočim je znašal lanski pridelek samo 36 milij. hl. Kot znano, ostane producentom za prosto prodajo 80%, dočim morajo 20% oddati za potrebe vojaštva. V Franciji cenijo letošnji pridelek vina na 50 milij. hl, dočim je znašal lanski 42,5 milij. hl. Vendar je računati, da bo tudi letos potrošnja vina omejena. — V Španiji računajo na pridelek 17 (lani 16) milij. hl. — Portugalska bo imela slab pridelek zaradi slabega vremena. Romunska letina je po dveh slabih letih zelo dobra in znaša 7 do 8 milij. hl. Madžarsko proizvodnja cenijo na 4,5 do 5 milij. hl, Švica na 0,78 (0,85) milij. hl, slovaško pa na 0,2 milij. hl. Srbska letina je dobra. Mednarodni kmetijski zavod v Rimu ceni svetovni letošnji pridelek vin na 175 milij. hl, kar pomeni v primeri z lanskim letom povišanje za 7%, v primeri z letom 1940 pa za 17%, vendar je letina za 11% nižja, kot je bila v povprečju let 1934—1938.

Kdo je povzročitelj krvoprelitja?

Aleksij Baebler, vojaški vodja partizanov in istočasno voditelj slovenskega komunizma, eden izmed povzročiteljev komunistične vstaje in krivcev tolikega gorja.

Komunizem in krščanstvo

Ko je papež Pij XI. v okrožnici »Quadragesimo anno« (1931) odločno izpovedal, da socializem in krščanstvo nista združljiva — ali kristjan, ali socialist, oboje obenem ne more biti! — so se nekateri mrdali. Zakaj bi ne mogli biti kristjani in socialisti? Bahato so govorili; mi smo in ostanejo krščanski socialisti! A kmalu se je pokazalo, kako resničen in upravičen je bil papežev opomin. Pršla je preizkušnja in krščanski socialisti so se znašli med radikalnimi socialisti, komunisti, in mnogi brez pridevka »krščanski«. Kako bi se tudi še imenovali »krščanski«, ko sami vidijo, da je komunizem skozinazov protikrščanski! Papež je tudi obrazložil, zakaj je komunizem nekrščanski, namreč po svoji naravi, po svojem bistvu, ker je ves prežet z materializmom in ateizmom. Ko bi bili krščanski socialisti res poznali moderni socializem in komunizem — Marxov socializem je v resnici komunizem! —, bi bili to tudi sami uvideli. Ali ni vodja nemških socialistov Bebel že leta 1871 v nemškem državnem zboru glasno izpovedal: »Socializem je ateizem!« Njegov je tudi izrek: »Krščanstvo in socializem se imata kakor ogenj in voda!« Papež je torej le tudi sam s krščanskega stališča povedal, kar so s svojega socialističnega stališča že davno prej v raznih oblikah trdili socialisti in komunisti. Ali ne odkriva notranje narave komunizma tudi zloglasni Marxov izrek: »Vera je opij za ljudstvo, ki ga je prevzel tudi Lenin, čes religija je slabo znanje, ki z njim kapitalisti opajajo ljudstvo, da bolj mirno prenaša njih izkoriščanje. Boljševiki so po oktobrski revoluciji 1917 vklesali ta izrek v Moskvi nasproti Materi božji iberski, da bi »mužike« vedno spominjal na enega izmed osnovnih nauk komunizma: vse vere so le izmišljenina! Zato je tudi nauk komunizma: komunizem gor, vera dol!« Naštrna in zavestna socialna organizacija mas — pravi program boljševiške stranke — mora povzročiti popolno prenehanje verskih predsodkov. Kajpada to ne gre tako hitro. Poskusi okrutnega preganjanja Cerkve na Ruskem so se ponesrečili. Zato so komunisti začeli drugo taktiko. Treba je ljudi varati in polagoma pripeljati v ateizem. Takšna je bila tudi taktika »ponujane roke.« Francoski socialist Thorez, ki je vabil francoske katoliške delavce, naj bi šli skupno s socialisti in komunisti za pravice delovnih stanov, se nikakor ni iznevil komunističnemu sovražstvu do vsake vere. Saj je isti Thorez leta 1936 na nacionalnem shodu komunistične stranke dejal: »Mi se borimo proti Cerkvi, mi se borimo ne samo proti katoliškim duhovnikom, temveč proti vsaki obliki religije, ker je religija le opij ljudstva.« Taktika ponujane roke je bila torej le taktična poteza, čes pridobimo delavce najprej za skupni boj, v skupnem boju jih bomo že scasoma tako predelali, da bodo pustili tisti nepotrebni privešek »krščanski« in bodo pravi socialisti in komunisti. Kajpada takšna taktika ni za vedno in povsod. Tudi so mnogi komunisti tako nepočakani, da takšne taktike niso zmožni: če ne gre zlepa, naj pa gre zgrda. In taktika »zgrda« je komunizmu brez Boga in vesti najbolj naravna. Zato res vidimo, kako se komunizem, kjer se po svoji naravi sprosti, najraje valja v krvi. Tako je bilo izprva na Ruskem in je od časa do časa še, tako na Ogrskem, v Mehiki, na Španskem, tako tudi pri nas.

Res so nekaj časa »zmernejši« socialisti govorili, da komunizem ni v bistvenem nasprotju z vero in krščanstvom. Tudi pri nas so nekateri tako govorili. Pravi socialisti in komunisti so jih zaradi tega zahmeovali, čes kaj bi unajali hinavščino! Ruski socialist Plehanov je odkrito povedal, kako je. »Mi«, je dejal, »nimamo pravice zapirati duri svoje organizacije človeku, ki je okužen z vero, a dolžni smo storiti vse, kar je v naših močeh, da v njem to vero porušimo, ali mu vsaj onemogućimo« — seveda, je dostavil, »onemogućimo« z duhovnim orožjem, da ne bo razširjal svojih predsodkov med drugimi delavci.« Plehanov torej katoličanov ne odbija, a vabi jih le, da jih pridobi. Zato nadaljuje: »Dosednji socialistični svetovni nazor se z religijo nikakor ne sklada. Zato ni nič čudnega, da sta jo utemeljitelja znanstvenega socializma najodločnejše odklanjala.

Najvernejši Marxov tovariš Engels je pisal: »S poti hočemo spraviti vse tisto, kar se nam javlja pod zastavo nadnaravnega. Zato za vselej napovedujemo vojsko religiji.« Tako govorijo odkriti socialisti in komunisti. Pravi komunist ni kristjan in ne more biti kristjan. Komunizem je zanižanje krščanstva, krščanstvo je zanižanje komunizma.

— d —

Čaj v zasedenih vzhodnih ozemljih. V Berlinu je bila ustanovljena družba za čajne nasade na vzhodu z glavnico 20.000 mark. Namen družbe je pospeševati kulturo čajne rastline na zasedenih vzhodnih ozemljih. V Transkavkaziji je kultura čajne rastline zelo stara in se je zadnja leta zelo razširila, tako da znaša zasajena površina že 55.000 ha, t. j. več kot ena četrtna nasadov na Cejlonu. Pridelali so v Rusiji pred vojno nad 23 tisoč ton čajnih listov, kar pa ni zadostovalo za rusko potrošnjo.

Prva romunska banka v Transnistriji. S sedežem v Odeji je bila ustanovljena Transnistrska banka, ki epada pod izključno kontrolo transnistrskega guvernerja. Banka namerava ustanoviti 13 podružnic.

KULTURNI OBZORNIK

Verouk

Spisali Ambrožič France, Oražem Janez in Pavlin Jernej — profesorji v Ljubljani.

Ljubljana 1942-XX. Založilo Katehetskó društvo v Ljubljani. Tiskala Ljudska tiskarna v Ljubljani. Odobril škofijski ordinariat v Ljubljani, št. 2013, dne 21. avgusta 1942 in Visoki komisariat v Ljubljani IV. št. 4641-2, dne 7. okt. 1942-XX. Str. 119. Cena 14 lir.

Krščanska vzgoja se mora boriti dandanes v šoli in izven nje s svetovno-nazornimi nazorji in idejnimi kompleksi, ki so krščanstvu in s tem tudi snovnim zahtevam vsake pravilne vzgoje docela nasproti. Tudi vzgojitelj, ki ni črnogled in radevolje priznava, kar je dobrega, pozitivnega, versko-nravnemu oblikovanju naklonjenega, dan za dnem opaža dejstvo, da je življenje sodobne mlade generacije natrpano raznih pedagoških problemov, ki se v taki izmeri in taki kompliciranosti v zgodovini krščanske vzgoje že dolgo niso porajali. Zato stoji katehet dandanes pred težko nalogo, pa bodisi v ljudski, meščanski ali posebno urednji šoli. Eden najvažnejših činiteljev pri vzgoji je vzgojiteljeva osebnost. Ideje imajo takrat svojo največjo vplivno moč, če stopajo pred ljudi

v konkretni, oživitvorjeni obliki. Verba movent — exempla trahunt. Vsak učitelj in vzgojitelj pa ve iz izkušnje, kakšna dragocena pomoč pri njegovem težkem delu so mu dobre knjige, dobri učbeniki. In takega dobrega pomočnika so slovenski kateheti pred kratkim dobili s knjigo »Verouk I«, ki je sešavljena v skladu z novim obveznim veroučnim načrtom.

Ta učbenik je namenjen mladini I. razreda meščanskih šol in I. gimnazijskega razreda, torej mladini v prehodni dobi (10.—13. leta). Vsak katehet je najbrže že izkusil, da mladina v tej dobi mnogo več vprašuje, kakor je zmožna razumeti. Vprašanje že zna postaviti, odgovor pa še težko razume. Zato je veroučna knjiga kot je pravkar izdani »Verouk I« zanj prava dobrota. Podaja namreč različne resnice iz katolikizma v tako priklupni razlagi, da jih bo tudi deček in deklica v tej dobi lahko razumeli in pri učenju doživljali kot nekaj svojega.

Knjiga obravnava ta-le vprašanja: Pod zaglavjem »Za vsak čas potrebni pouk o modrosti, sv. maši, sv. obhajilu in sv. epovedi. 1. K Bogu v nebesa. 2. O Bogu govore vse stvari. 3. Bog se je tudi sam razodel. 4. Ves svet je delo vsemogočnega Boga. 5. Posebno odlične stvari so angeli. 6. Na zemlji je najodličnejša stvar človek. 7. Človek je poklican za božjega otroka. 8. Usodna nereda prvega greha. 9. V pričakovanju Odršenika. 10. Naš Odršenik je božji Sin Jezus Kristus. 11. Jezus — naš učitelj, kralj in veliki duhovnik. 12. Jezus — Jagnje božje, ki odjemlje grehe sveta. 13. Jezus ustanovi Cerkev. 14.

Jezusova Cerkev živi in raste v moči svetega Duha. 15. Jezusova Cerkev je katoliška Cerkev. 16. Katoliška Cerkev nadaljuje Jezusovo odrešilno delo. 17. Katoliška Cerkev je nepremagljiva in edino zveličavna. 18. V občestvo združeni. 19. Iz časnega v večno življenje. 20. Pridite, blagoslovljeni mojeg Očeta.

Pod zaglavjem II. Zapovedi:

21. Gospod, pokaži mi pot, po kateri naj hodim. 22. Če hočeš priti v življenje, spoštuj zapovedi. 23. Veruj. 24. Upaj v Boga. 25. Ljubi Boga nad vse. 26. Gospod, svojega Boga, moli in njemu samemu služi. 27. Časti svetnike, angele in Marijo. 28. Posvečuj sveta imena. 29. Posvečuj nedelje in praznike. 30. Posvečuj sveče dneve in svete čase. 31. Spoštuj očeta in mater. 32. Skrbi za zdravje in življenje. 33. Spoštuj svoje telo — tempelj Svetega Duha. 34. Skrbi za svojo in spoštuj tujo lastnino. 35. Govori resnico. 36. Varuj svoje in bližnjega dobro ime. 37. Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. 38. Delaj dobro. 39. Vsak dan boljši. 40. Greha nikdar.

Dasi obravnava »Verouk I« le polovico katolikizma, snovi, je vendar zase pravi prav nekaka celota. V uvodnem zaglavju namreč obravnava tudi nauk o modrosti, o sv. maši, zakramentu sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa, kamor se bo katehet ob raznih prilikah povračal, in učenec imel za vse življenje potrebna navodila, že tu v prvi knjigi obravnava. Saj kdor zna prav moliti, zna tudi prav živeti.

V vsaki učni enoti je najprej resnica ali zapoved nazorno razložena. Razlago dokazujejo

in pojasnjujejo sv. pismo, zgodovina in izkustvo. Slede podrobna vprašanja, na podlagi katerih učenec v šoli obravnava enov doma sam ponavlja. Tako je vpoštevana tudi tista stran učenčeve duševnosti, ki je za uspeh vzgoje odločilna in ki jo je treba razviti do čim popolnejše stopnje, to je njegova spontanost in z njo zvezana dejavnost.

Iz svetopisemskih, zgodovinskih in izkustvenih podatkov je z debelim tiskom podan spominski stavek, ki vsega točno in jasno formulirano resnico ali zapoved, kjer dobi učenec v čim krajši obliki pregled vse tvarine.

Verouk ima za svoj »motor« versko znanje, to je obvladanje verskih resnic in zapovedi. Pa ne le to. Razen na razum mora vplivati tudi na voljo, da vzgoji krepostnega človeka, pa ne le naravno krepostnega, marveč nadnaravno krepostnega človeka, to je človeka, ki bo raste v milosti, ki se bo v njem nadnaravno življenje bolj in bolj utrjevalo in raste. Zato v učbeniku spominskemu stavku sledi še ena ali par misli za srce, ki niso namenjene učenju, pač pa vsebujejo splošne aplikacije predelane enovi na življenje. Zaključni se pa učna enota s primerno molitvijo, ki z njo učenec prosi milosti, potrebnih za izpolnjevanje tega, kar je pri učenju bilo na vrsti.

Gg. pisateljem »Verouka I« moramo za to res moderno veroučno knjigo biti hvaležni.

Le to željo naj mi bo dovoljeno izraziti, naj bi po možnosti pri 2. izdaji ena učna enota ali morda dve bila posebej posvečena pojasnjevanju božjih lastnosti.

Prof. M.S.

Drole ne novice

Koledar

Sobota, 21. novembra: Darovanje Marijino: Gelazij, papež; Kolumban, opat; Heliodor, mučenec.

Nedelja, 22. novembra: Cecilija, devica in mučenica; Filemon, mučenec; Pragmacij, škof; Maver, mučenec.

Lunina sprememba: 22. novembra: ščip: ob 21.24. Herschel napoveduje vetrovno in jasno vreme.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl gošpod Alojzij Oblak, poštni uradnik v pokoju. Pogreb bo v soboto, 21. novembra ob 4 popoldne od doma žalosti. Ločni-karjeva ulica 13, na župnijsko pokopališče na Viču. Naj v miru počiva! Zalujotim naše iskreno sožalje!

STARSI - OTROCI ZA MIKLAVŽA

Tri nove mladinske knjige

Rudan: *Mlada vesna*. Ilustrirala Ks. Prunkova 56 strani, broš. L 12.—, kart. L 15.—

Kunčič: *Nebeška lestvica*. Ilustriral Fr. Podrekar. 77 str., kart. L 21.—

Swift-Glavan: *Med pritlikavci in valikani*. (Guliverjeva potovanja). S slikami opremil Ivan Romih. 106 strani, kart. L 30.—

Oglejte si brezobvezno našo bogato izbiro mladinskih knjig

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred škofi o 5 - Miklošičeva c 5

— Milejšje jesensko vreme. V zadnjih 24 urah se je vreme krepko spremenilo. Temperatura se je dvignila, zračni tlak je močnejši. V četrtek je bilo jutranje temperaturno stanje pod ničlo, v petek zjutraj brez megle in milo tople, ko je bil dosežen jutranji temperaturni minimum +1.8°C. V četrtek je bil tudi dnevni temperaturni maksimum nekoliko višji, namreč +6.8°C. Petek je prinesel oblačno vreme. Barometer se je dvignil na 768.6 mm. Lani 20. novembra je bilo tudi toplo. Po mrzlem valu je zavel toplejši in smo imeli zjutraj v Ljubljani +6.2, po dnevi pa +8.4°C.

— Proti kašlju in hripavosti vam priporoča lekarna Hočevar v Šiški svoje zdravilne karamelo.

— Nesreče na deželi. Marija Juričičeva, 29 letna postrežnica, stanujoča v Ljubljani, je prišla po neprevidnosti pod voz na cesti v D. M. v Polju. Dobila je hude notranje poškodbe. — Posestnika žena. 52 letna Marija Rezeljeva iz Sodražice, je padla in si zlomila levo roko. — Posetsnikov sin. 20 letni Anton Jager, je iz gozda vozil hlode. Padel je pod konje in se je hudo notranje poškodoval. K sreči sta se konja ihtro ustavila, drugače bi fant prišel pod voz.

— Papir iz riževe slame. Tovarna papirja v Graou pri Valenciji na Španskem je nakupila velike količine riževe slame za izdelavo papirja. Dosedanji poskusi izdelovati iz riževe slame papir so se zadovoljivo obnesli. Papir, ki so ga pri tem izdelali, je izvrsten in lahko v vsakem pogledu konkurira s papirjem, kakršnega so izdelovali doslej.

— Nevarni vlomilci obsojeni na smrt. Pred graškim izrednim sodiščem so se zagovarjali Konrad Parcher, 43 let star, Ivan Praprotnik, 24 let star, oba s Spodnjega Štajerskega, dalje Ivan Papin in Ana Grubmüller, 56 let stara, iz Brucka ob Muri. Zagrešili so celo vrsto vlovov, pri čemur so izkoristili zatemnitev. Posebno so vlamljali pri gostilničarjih, mesarjih in preka-jalcih. Pri nekem vlovu so odnesli 11.000 mark in razno blago v vrednosti 18.000 mark. Ukradeno blago so si razdelili med seboj. Sodišče je vse štiri obsodilo na smrt in je bila smrtna obsodba že izvršena. Imeli so tudi nekaj pomočnikov, ki so bili obsojeni na daljše zaporne kazni.

— Racije proti židovskim hujskačem na Madžarskem. Budimpeštanska policija je spet priredila racije proti židovskim razsirjevalcem raznih bajk in defetizmom kakor tudi proti Židom, ki so na nepostaven način pribežali iz inozemstva v Budimpešto. Samo iz osmih znanih budimpeštanskih kavarn in dveh velikih hotelov so odpeljali okrog 50 Židov. Poleg tega je bilo aretiranih mnogo Židov ki brez dovoljenja bivajo na Madžarskem. Policija je tudi ugotovila, da so v neki židovski trgovini že dolgo časa židovski prekupčevalci prodajali za drag denar živilske nakaznice. Kakor se je izkazalo, so bile te živilske nakaznice od go-jencev neke židovske šole v provincialnem mestu Papa. Tudi v zvezi s to zadevo so bili aretirani številni Židje.

— Slon ga je ubil. Ponos nekega praškega cirkuškega podjetja je bil star, dreširan slon, ki je posebno vžljubil nekega 17 letnega fanta, ki se je pogosto gugal na ogromnem slonovem rlec. Zadnjič pa slon ni imel volje do igranja, prijel je fanta z rlecem in ga treščil ob zid, kjer je fant mrtev obležal.

— Za 50 pfenigov v smrt. Neki desetletni deček iz Katovic je s svojim tovarišem stavil za 50 pfenigov, da bo po strelodivu priplazal v stanovanje njegovih staršev, ki je v prvem nadstropju. Deček je sicer dosegel okno prvega nadstropja, tam mu je pa izpodletelo in je padel na tla ter se ubil.

— Črna škorklja. Na Saškem se nahaja v neki hošči črna škorklja, ki je poslednja te vrste na Saškem. Da bi radovedneži ne prepodili tega redkega ptica, društvo za varstvo ptic ne pove, kje se prav za prav ta škorklja nahaja.

— Lov na divje svinje po mestnih ulicah. V mestu Edirne na turško-bolgarski meji se je nedavno vršila edinstvena gonja, ki se jo je udeležilo vse prebivalstvo z različnimi sabljami in vilami. Velik gozdni požar v Karapinarju, ki je opustošil gozdove na meji Tracije, je bil prepodil veliko čredo divjih svinj, ki so v strahu postale še bolj divje in nevarne. Dve svinji sta pridrevli celo v mesto Edirne in blodili po ulicah mestnega dela Sarasane, vdrli sta tudi v hiše, suvali z rlecem pešce in hudo poškodovali neko žensko. Policija je s pomočjo številnih prostovoljcev organizirala splošno gonjo, ki pa ni trajala dolgo, ker je nekaj streliv iz puške kmalu končalo življenje obeh svinj.

— Zelva se je po 43 letih spet pojavila. Proti koncu prejšnjega stoletja je iz nekega paviljona v parku, ki obdaja deželni dvorec grofice Wedell pri Tyrbinu na Danskem, ki je na hrbtnem oklepu imela vrezano ime lastnice »Nelly«. Te dni, torej po več kakor 43 letih, se je zelva čisto nenadoma spet pojavila in dokazala, da je popolnoma zdrava, kajti žrla in pila je tako pohlepno, kakor da že pol stoletja ni ničesar zavžila.

— Če se otroci gredo »svojsko«. V nekem nemškem mestu so se šolski otroci po otroški navadi zabavali z vojnimi igrami. Del fantov se je zabarikadiral v leseno uto, ki jo je drugi del moral zavzeti z naskokom. Pri tem napadu so uto prevrnili. Zrtev naskoka je bil osemletni deček, ki je prišel pod prevrnjeno uto in so ga potegnili izpod ute mrtvega. Neki drugi deček pa je dobil hudo rano na tilniku.

— Kaktusi so strupeni. Žena krojača May v Willnerju an der Lahn se je na kaktusu vbo-dla v prst. Nastopilo je nevarno zastrupljenje. Žena je odšla v bolnišnico, kjer ji pa niso več mogli pomagati in je kmalu umrla.

Ljubljana

1 Kongregacija gospa Marije pomočnice pri oo. frančiškanih v Ljubljani bo imela v soboto, 21. t. m. ob 8 zjutraj sv. mašo za rajne družbe-nice. Vabijo se vse kongregantistnje, da se sv. maše udeležijo in po možnosti darujejo sv. obhajilo.

1 Umetniška razstava četvorice slovenskih likovnih umetnikov: Putriha, Z. Kalina, Omerse in Kregarja v Jakopičevem paviljonu vzbuja splošno pozornost. V nedeljo ob 11. uri bo imel po razstavi vodstvo naš priznani slikar profesor Ivan Vavpotič. Zadnjo nedeljo je vodil slikar Stane Kregar namesto najavljenega gospoda Vavpotiča.

1 V Ljubljano jo dajmo! V nedeljo, 22. novembra ob 5. uri popoldne, bo Frančiškanska prosveta otvorila letošnjo sezono z Ogrinčevo burko v treh dejanjih »V Ljubljano jo dajmo«. Delo je dobro naštudirano in bo nudilo dovolj razvedrila še tako razvajenemu okusu. Vstop-nice so že v predprodaji v trgovini Štiligoj, v nedeljo bodo pa na razpolago od 9. do 12. ure popoldne in dve uri pred predstavo pri blagajni frančiškanske dvorane. Cene vstopnicam so od 8 lir navzdol.

1 V soboto 21. t. m. bodo ponovili v drami »Oče naš...« Ne zamudite tega izvrvnega in učinkovitega slovenskega dela, ki nudi toliko lepega! Delo je režiral avtor Edv. Gregorin. Začetek bo ob 16. uri. Cene za sobotno pred-stavo so znižane. Preskrbite si vstopnice v predprodaji!

Miklavževo darilo

v naših družinah ni popolno, če ni vmes

DRUŽINSKE PRATIKE

s podobo sv. Družine. Razveselili bo-ste ž njo staro in mlado. Branja željna mladež ima posebno ugodno prilož-nost za tekmo pri reševanju bogato nagrajene uganko. Starši in prijatelji segaje po Pratici, doktor traja zalagal

Čevljarke mojstre iz Ljubljane in bližnje okolice obveščamo, da morejo dobiti na obrtniške bone še nadaljno količino sukanca, kakor so jo prejeli nakazano ob prvi razdelitvi.

1 Oče češke narodne opre, skladatelj Fri-derik Smetana je napisal med drugim tudi svoj najznamenitejši ciklus simfoničnih pesmi: »Ma vlast, v katerem elika na nedosežno lep način življenje in zgodovino svoje domovine. Simfo-nični ciklus »Moja domovina« obsega šest sklad: Višegrad, Vltava, Šarka, Iz čeških logov in gajev, Tabor in Blanik. Na ponedeljkovem simfoničnem koncertu bo izvajal naš simfonični orkester 4. simfonično pesnitega tega cikla Iz čeških logov in gajev, ki je karakterističen in neskončno lep opis češke zemlje. Pred očmi skladatelja se razprostira vsa njena lepota in veličina in njegovo srce je pri tem pogledu navdano z nepopisno radostjo in veseljem. Lahni vetrič šumi nad češkimi gozdi in iz daljave se približuje narod, ki slavi svoj praznik. Nastane vihar, ki pa se mora kmalu umak-niti navdušenim spevom in narodnemu plesu. Pravo narodno veselje obvlada vso prostrano ravan. To je kratka vsebina te simfonične pes-nitve. Dirigent Drago Mario Sijaneč bo izvajal s simfoničnim orkestrom v ponedeljek, dne 23. t. m. še Beethovno Tretjo simfonijo in

Cherubinijevo predigro k operi Anakreon. Za-tek koncerta bo točno ob 18. uri, vrši se v veliki unionski dvorani in predprodaja je v knjigarni Glasbene Matice.

1 Starši dijakov srednjih, trgovskih, strokov-nih, ljudskih šol — pošljite svoje sinove in hčer-ke v Korepetitorij. Dnevno pripravljamo dijake (-inje) iz vseh predmetov (razlaga, izpraševanje, naloge). Za vsakega vodimo kontrolo na šoli, ka-tero obiskuje. Po učenem načrtu pripravljamo pri-vatiste in one, ki ne obiskujejo redno šole. Pri-javljanje dnevno: Korepetitorij, Mestni trg 17-1, od 8—12 in od 14—16.

1 Rajstava v Jakopičevem paviljonu nudi vsem, ki si želijo kupiti kako umetnino, bogato izbiro. Oglejte si razstavo, ki je odprta dnevno od 10.—17. ure. Je to najlepša prilika, da si z nakupom te ali one umetnine povečate svojo zbirko umetnin in okrasite stanovanje z zares vrednotno stvarjo.

1 Več železnih kanalskih mrež in pokrovov je zadnje čase zmanjkalo z ljubljanskih cest ter zato županstvo lepo prosi, naj občinstvo takoj, ko opazi, da kje manjka kaka požiralna mreža ali kanalski pokrov, to takoj javi prve-mu stražniku in tudi mestnemu cestnemu nad-zorstvu na Ambrozevem trgu št. 7 ali pa mest-nemu kanalskemu odseku v II. nadstropju kre-sije na stopnišču z Lingarjeve ulice, da bo čim prej mogoče ugotoviti vzrok odstranitve pokrova ali mreže ter najti storilca. Obenem pa opozarjamo kupce starega železa, naj se pri ku-povanju vedno prepričajo o legalni po-sesti ponujenega blaga.

1 Težko živite brez znanja modernih jezikov, zlasti italijanske, nemščine in francoščine. Za-to se prijavite čimprej v Korepetitorij na Mest-nem trgu 17-1, kjer po dobri metodi poučujemo vse moderne jezike. Vodimo začetne, nadaljeval-ne in konverzacijske tečaje. Honorar zmeren. — Vpisovanje dnevno od 8—12 in od 14—16.

1 Huh pes je popadel in ugriznil v levo nogo delavko, 28 letno Angelo Leničevo. V bol-nišnici so jo natančno pregledali, da li je bila popadena od steklega psa, ker je sedaj razgla-šen pasjit kontumac, ko se je pojavila med psi steklina.

1 Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 20. ure do ponedeljka ob 8. ure zjutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Bleiweisova cesta šte. 62.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama: Sobota, 21. novembra ob 16: Oče naš... Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Nedelja, 22. novembra ob 10.30 Sneguljica. Mla-dinska predstava. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 15. uri: Deseti brat. Izven. — Pone-deljek, 23. novembra zaprto.

Operat: Sobota, 21. novembra ob 16: Slepá mlá. Kratka predstava. Red premierski. — Nedelja, 22. novembra ob 15: Slepá mlá. Opereta. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ponedeljek, 23. novembra zaprto.

ROKODELSKI ODER. Vedno več občinstva po-seba predstave Rokodelskega odra. Pa to ni nič čud-nega, saj si je oder postavil kot smoter svojega le-tošnjega dela, da nas dvigne in rešuje v svet lepote in dobrote vseh z resno plemenito igro, drugič z veselo nagajivko. Ena teh je Connosova komedija »Tolka«, ki pride na vrsto prihodnjo nedeljo ob pol 5. uri popoldne.

RADIO. Sobota, 21. novembra: 7.30 Pisana glasba — 8 Napoved časa — poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Operetna glasba — 13.00 Napoved časa — poročila v italijanski — 13.15 Pet minut gospoda X — 13.20 Lepe pesmi od večeraj in danes — orkester vodi dirigent Angelini — 14.00 Poročila v italijanski — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijaneč — Glasba za godalni orkester — 15.00 Poročila v slovenščini — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Priključene pesmi, vodi dirigent Zeme — 17.35 Koncert violinista Ferrazusa — 17.45 Juvan M.: Kako ohranimo cvetlice pozimi — predavanje v slo-venščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pesmi in napavi — 20.00 Napoved časa — poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.45 Lirična priredila družbe EIAR: Bizet: Car-men. V odmorih: predavanje v slovenščini, zanimi-vosti v slovenščini, poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnice: mr. Suš-nik, Marjin trg 5, mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska cesta 4 in mr. Bohine, ded., Cesta 29. okt. 31.

Iz Vrhniko

Na Vrhniko naročite Slovenčev koledar pri donašaku Slovenca ali na Podlipski cesti št. 9.

S Spodnjega Štajerskega

Poročila sta se v Braslovčah Ivan Rojšek in Marija Praprotnik.

Žetev smrti. V Braslovčah je umrl 57 letni prevzikač Lovrene Plaskan. V mariborski bol-nišnici je izdihnil krojaški mojster Konrad Štroc iz Braslovč, star 53 let. V 60. letu starosti je v Mariboru umrla Teodora Hribar, ki so jo pokopali v Gradcu. V Petrovcih je umrla za-sebnica Pavla Privošnik, v Zalcu pa 67 letna Terezija Šribar roj. Goršek.

Nesreče. 14 letni posestnikovi hčerki Ro-zini Hajšek iz Zgornje Poljskave je med jedjo običajla kost v požiralniku, 16 letni tovarniški delavki v Mariboru Rozini Golob pa je stroj odtrgal štiri prste na roki. Pes je popadel in močno ugriznil 18 letno Alojzijo Eržen s Tezna pri Mariboru. Vilko Gradišnik iz Maribora je padel in se hudo poškodoval na glavi. Vsi na-vedeni se zdravijo v mariborski bolnišnici.

Iz Hrvaške

Ustanovitev državnega komisariata za varnost železniškega prometa. S posebno zakonsko odred-bo je Poglavinik NDH ustanovil v glavnem rav-nateljstvu za javna dela in promet mesto držav-nega komisarija za varstvo železniškega prometa. Njegova naloga bo sodelovati z vojaškimi oblastmi zaradi zaščite železniških prevozov na področju NDH.

Število zavarovanih delavcev in nameščen-

Pritrjevanje bomb na krov italijanskega bomb-nika pred odletom v boj.

NOVA OTROŠKA SLIKANICA!

V nedeljo začnemo priobčevati novo otroško slikanico

»FANTEK V NEBESIH«

ki bo kakor nalašč priprava za sv. Miklavža in za božič.

Naročajte »Slovenca« že zaradi svojih otrok!

cev v NDH. Avgusta meseca t. l. je bilo pri Osrednjem zavodu za zavarovanje delavcev v Zagrebu zavarovanih 242.437 delavcev in na-meščencev. Največ zavarovanih članov je bilo v Zagrebu, kjer je število zavarovancev dose-glo 94.437. Zagrebu je sledil Osijek s 46.191 člani. Največji dvig zavarovanih članov so po-kazala mesta Zemun, Tuzla in Banja Luka, medtem ko je število zavarovanih delavcev v Dubrovniku, Karlovcu in tudi Osijeku začelo padati.

Proslava 30 letnice sarajevskega »Hajduka«. Sarajevski nogometni klub »Hajduk« je v za-četku t. m. praznoval 30 letnico svojega špor-tnega delovanja.

V Rajlovcu pri Sarajevu so prejšnji teden blagoslovili katoliško domobransko cerkev.

V Breški, vasi pri Varaždinu, so zgradili nov vodovod.

Sarajevsko gledališče praznuje letos 22 let-nico svojega delovanja. Zanimivo je, da to gle-dališče svoje prve predstave ni uprizorilo v Sarajevu, temveč v Tuzli, ker je prvo leto pre-bilo na gostovanju v Tuzli, Brckem in Du-brovniku.

Solska predavanja ob 700 letnici Zagreba. Ob 700 letnici, odkar je bil Zagreb proglašen za svobodno in kraljevsko mesto, so bila po vseh hrvatskih šolah predavanja o vlogi Za-greba v hrvatskem kulturnem in političnem življenju. Na prošnjo »Društva trgovcev z znamkama je hrvatska pošta uprava tudi do-volila, da je zagrebška pošta VI v Gunduličevi ulici dne 16. t. m. udarjala na pisma zlat žig s stariim grbom mesta Zagreba iz XIV. stoletja.

Razširitev mestnega vodovoda v Zagrebu. Zaradi pomanjkanja vode v Zagrebu je tamoš-nja mestna občina sklenila razširiti mestne vo-dovodne naprave. V to svrhu je pričela v bližini sedanjega vodovoda v Heinzlovi ulici ko-pati nove vodnjake, iz katerih bo črpala vodo v slučaju potrebe. S tem pa vprašanje preskrbe Zagreba s pitno vodo še vedno ne bo zadovo-ljivo rešeno ter zagrebška mestna občina že sedaj izdeluje načrte za nove vodovodne na-prave v Mali Mlaki, v kraju, ki leži južno od Save. Nove vodnjake v tem kraju bodo pričeli kopati že spomladi.

Hrvatsko zastopstvo na kongresu matematikov v Rimu. Na kongres matematikov je odpotoval v Rim kot zastopnik NDH včeuiliški profesor dr. Rudolf Cesarec.

Predstavniki Hlinkine garde v Zagrebu. Na povabilo ustaškega poveljstva za Zagreb so dopo-tovali te dni v Zagreb v goste zagrebškim usta-šem člani okrožnega poveljstva Hlinkine garde za Bratielavo.

Graditev industrijske proge. Do rudnika Ladanje, ki je 6 km oddaljen od železniške proge, nameravajo zgraditi industrijsko ozko-trižno progo. V omenjenem rudniku, ki je v bližini Varaždina, je sedaj zaposlenih okoli 400 delavcev.

Parnik, široke hlače in užaljeni zakladnik

Leta 1543 je enemu od pomorščakov, ki je bil spremljal Krištofa Kolumba na njegovih potova-njih po morju, nekemu Blascu de Garayu, prišlo na mar, da bi zgradil stroj, ki bi tudi ob ve-trovnj tišini poganjal velike ladje po morju. Ce-sar Karel V. si je dal pokazati to prvo iznajdbo parnika. Iznajdba je sestojala iz bruna, ki ga je bilo treba položiti na ladjo, a na obeh koncih bruna so bila velika, lesena kolesa. Prav tako je bilo na sredi z jermenom privezanih več koles in slednjič je spadal semkaj še velik, železen kotel, ki je bil napolnjen z vodo iz svetega studenca pri Montseratu. Čim je voda v kotlu zavrela, so se začela kolesa vrteti in ladja se je odpeljala iz Barcelonskega zaliva. To iznajdbo pa niso dalje izpopolnili, ker se je bil cesarjev zakladnik pre-več približal kolesom, ki so zgrabila njegove, s tremi funti žaganja nagačene mahdrevne hlače, tako da so se raztezale, pri čemer je zakladnik mahoma splahol kakor balon, če ga prebodeš. In tega ni stroju nikdar odpustil.

Moški niso smeli jesti tort

Krog leta 1850 je bila v Berlinu neka »ženska slaščičarnica, kamor moški niso smeli. Le če je bila huda sila, je smel kak moški vstopiti vanjo — a le v družbi ženske.

Telefonist v zvezi s poveljstvom neke itali janske edinice na bojišču v Severni Afriki.

Velika cesta ob Ledenem morju

Rovaniemi je glavno mesto Laponske in sedež deželnega poglavarstva. Le za nekaj kilometrov pod severnim tečajnikom ležijo mesteca, ki imajo samo 7000 prebivalcev, je bilo pred vojno trgovsko središče Laponske. Tu se izliva reka Ounasjoki v Kemijoki, ki je največja reka severne Finske. Tu se stekata železniški progi s Kemija in Kemijärvi in sem prihajajo omnibusi z vseh krajev Laponske. Rovaniemi je izhodišče Velike ledenomorske ceste. Se pred malo leti, ko so njegovo podobo označevali le nizke lesene hiše, je bil Rovaniemi eno najboljših pisanih mest sveta. Če so imeli lovci na kože dobro letino in so bili gozdni delavci na višku svoje »sezona«, so se pripeljali v svojih dolgih, ozkih in plitvih čolnih čez brzice rek v to mesto. Kupovali so in prodajali. V tem kraju je bilo polno vrveža in je bilo tu že v ledeni dobi posebno eelšče. Umirilo se je šele pozimi, ko so zavladali v Laponski sneg, mraz in temina. V poslednjih letih, ko se je Laponska neprestano razvijala, ko so naselenci v najbolj severni Finski osuševali barja, ko so v dolgih, svetlih poletnih nočeh trebili gozdove in je ob reki Pasvik nastala elektrarna, se je spremenilo lice Rovaniemija. Mogoče betonske stavbe so se dvigale poleg nizkih, pisanih lesenih hiš iznad prašnih cest.

Napad na ribiški polotok

Prišlo je leto 1939—40 in z njim pozimeka vojna v Laponsko. To je bila eploha prva prava velika vojna v arktičnem svetu. Res, da so se nekaj pričkale Švedske, Danske in Norveške in so si bili v lahkem kmečki poglavarji iz okolice Pirkkale in Novgoroda, in res so pred 350 leti Vesaini podvzeli bajeslovni vojni pohod v Petsamo, in neizbežno je bilo, da so bile leta 1918 in 1920 manjše bitke v Petsamu. Toda prava pravca vojna pa je nastala tu zgoraj na arktiku šele z napadom sovjetov na ribiški polotok, in sicer 30. decembra 1939. Takrat so sovjetske čete dosele do Joutsijärvi (28 km od Kemijärvi). Tedaj se je začel finski pohod proti Salli na severozahodu. Boljševiki so se morali umakniti in propadla je načrt, da bi dospeli do Rovaniemija, erca Laponske, in do Velike ledenomorske ceste in bi tako razklali Finsko na dva dela. In vendar je morala Finska v »mirovni pogodbi« 13. marca 1940 odstopiti velike dele Sall-Laponske in ribiškega polotoka. Salla je ostala opomina za bodočnost. Ze takrat je začela šele l. 1929 izgotovljena Ledenomorska cesta v žarišče dogodkov. Iz ribiške vasi Liinahamari je nastala svetovna luka, ki je bila razen Lizbone, edina luka Evrope z zvezo čez Ocean. Ledenomorska cesta se je spremenila v spojko za v Evropo, in že takrat je bilo v Ivalu, etapni postojanki ob cesti, vsak dan do 5000 tovornih avtomobilov.

In nato je prišla druga vojna. Spet je postal Rovaniemi važna točka evropskega vojevanja. Ko sem v avgustu 1942 (piše tozadevni nemški vojni poročevalec lista »Wiener Tagblatt«) hodil po mestu, je bilo do gležnjev polno drobnega peska po cestah. Sploh si bil lahko vesel, če si imel le za hip prost razgled na Ounasvaara in na šance, ki stojijo kot ostra krma ladje ob gori. Tovorni avtomobili so brželi po cestah in dvigali fini prah v oblakih nad lesene hiše. Goreli lovci, mornarji in letalski vojski so težko obloženi korakali na zbirališča. Sovjetski Rusi. Kaleniki in Mongoli, ki jih je stražil domač vojak, so kopali jarke ob cestah. Poleg betonskih stavb in lesenih hiš Fincev so bile zdaj povsod enolične, vojaške lesene barake.

V častniških domovih za častnike, ki so epotoma, sedijo frontni častniki in med njimi so možje, ki so pravkar prišli po 18 mesečnem bivanju iz Tundre, gozdov krog Salla ali od Kirkenesa, in čakajo, kdaj se odpeljejo dalje. Mirno sedeč na stoli iz borovega lesa in na kozah eevernega jelena pred rdečimi opelajimi kamini, zamisljeno puhajo dim iz pip in so zatopljeni v branje »najnovejših« časopisov, ki so tudi tu že 14 dni etari. V veliki jedilnici sedi general s svojimi častniki. Tudi tu je baraka preprosta. Na mizah so papirnati prti. Kosilo je kratko. General se poslovi in čez nekaj hipov je že z letalom na poletu na fronto.

Finska »luknja mraza«

Naš avto vozi počasi po mostu čez Kenijoki proti Veliki ledenomorski cesti. Nekaj posebnega občuti človek, če se pelje po tej cesti, saj se ne da primerjati z nobeno drugo cesto na svetu. Res je mnogo boljše cest, cest, ki se po njih avto lepše vozi, toda nobene ni, ki bi bila tako upravičena kot ta, da bi bila v borbi za zmago odločilnega pomena. Od središča Laponske, od Rovaniemija, poteka čez tri širinske stopinje do Ledenega morja. V 13 letih svojega obstoja je postala kar bajeslovna. V nalahnih krivuljah in valovitih ertah se vije cesta vzdolž barjanskih odtočnih jarkov, mimo pritlikavih borovcev in majhnih, posamezno stoječih lesenih hiš proti Sodankyläju. Na lesenih ogradjah visi na travnikih trava za sušenje. Majhne, rjavolisaste krave iščejo posamič svoj borni živež ob cesti. Temelj ceste je trd, vendar nastajajo vdrtine in jarki, ki jih sproti zasipajo in izravnavajo posebne sani, ki se peljejo pred nami in z železnim valjem meljejo pesek in gruš, ki si ga jemljejo epotoma e kupov. Kmalu

dospemo v vasico Sodankylä, ki je ob Veliki cesti. Lesene, rdeče popleskane hiše stojijo na zidanem temelju, na lesenih stregah pa so lesena ogradja za sušenje mesa severnih jelenov. Ob cesti so ekladnice lesa. A zdaj v vojni je poglavitno poslopie v vasi vojaški dom in nobenega vaškega miru ni nikjer več. Vse je polno vojaškega vrveža, vajkov, voz, topov, avtov. Sodankylä je »luknja mraza« na Finskem, kjer so vojski namerili pozimi do 55 stopinj mraza.

Zdaj smo že daleč čez severni tečajnik. Tu in tam se cesti približa reka Kitinenjoki. Jednem raste ob njegovih bregovih in je nizek in redek. Čez več ur vožnje se pripeljemo do lesene hiše, do Kalvile, ki je kavarna v tem arktičnem svetu. Borovci so nizki in raztreseni; rjavorede se svetlikajo njih debela iz srebrne sivine lišajev in zelenja brusničnega grmovja. Velike površine gozdov so požgane. Nato vidavamo posekane breze, ki so dokaj debelejšee kot naše. Tu v samoti stoji neka »Lotta«, ženska finske ženske zveze za pomoč domovini. Prosila je, da sme z nami, ker bi rada v Ivalo.

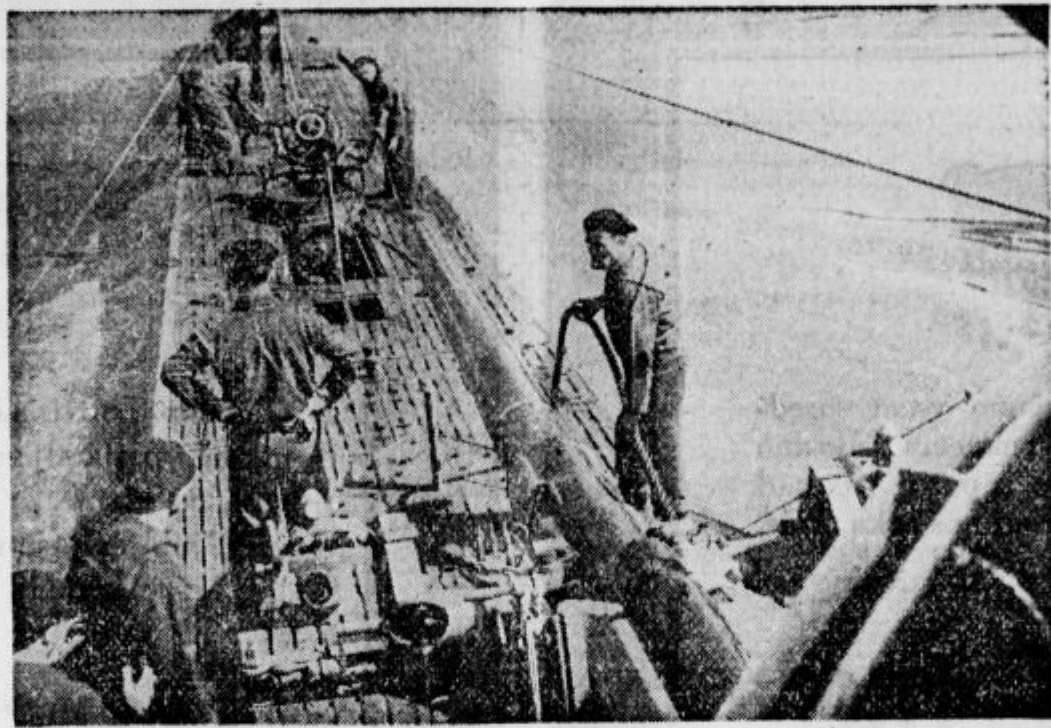
Cesta oživi. Letalstvo je, dobro skrito med brezami, postavilo koničaste šotore. Tu je na ducate, z lesom obloženih tovornih avtov — za na fronto v Tundri. Prakamenje se pojavi ob poti, mogočne skale so od mraza razklane. Dolgi snežni plotovi ob straneh nas epominjajo zime. Ko se konec septembra pojavijo prvi snežni zameti, tedaj je hudo na tej Veliki cesti. Če hočeš sprožiti motor, moraš zakuriti pod hladilnikom.

A tudi poleti je ta cesta muhasta. Treba je paziti, da se ne zapelješ preveč na desno, ker slišiš nizdol v jarek, kakor se je zgodilo tovrnemu avtu pred nami. Rob ceste je mehah, pesek popusti in voz izgubi tla pod kolesi. V ostrih ovinkih poteka prašna cesta proti Ivalu. Napis »Kapea Silla« — »ozek most« zagledamo večkrat. Modri ledenomorski omnibusi obstane pred postnim nabiralnikom, ki tiči ves samotni v gozdu. To je Ivalo. Tu se odcepi cesta na vzhod. Mi pa se odpeljemo na zahod, proti Inariju.

Inari — paradiz severnih jelenov

Inari ob Inarskem jezeru, ki meri 1000 kvadr. kilometrov, in je na njem 3000 otokov, ki so videti kot sladkorni stožci. Bajke in pesmi so v zvezi z njegovimi skalinatimi bregovi. Tu na obali jezera je izvor pomembnih laponskih plemen Aikiojev, Vallejev in Saijetov. Za Rovaniemijem je Inari s svojimi 20.000 severnimi jeleni največja pokrajina severnih jelenov. Kadar je Laponska najbolj temna, prav pred sredo zime, pridejo lastniki severnih jelenov k jezeru, da svoje živali ločujejo. Puhteč v mrazu, sopihajo živali v svojih vezeh. Kopita škopotajo po zamrznem, trdem snegu. Živali lovijo z lasom — suopunkijem. Mlada teleta zaznamujejo z vrezi v uhlje, nato izločijo živali za vprego in tiste za zakol. Tu, v tem vrvežu, na živinskem sejmišču, pozabi Laponec, da je sicer tako redkobeseden.

Cesta se vije ob jezeru. Na gorah, ki se dvigajo pred njim, ležijo ogromni skladi praskalovja. Stopinje so ti ko na vzmeteh po teh svetlorjavih tleh iz šote, da hodiš ko po debeli preprogi. Povsod je krivčasto borovje, pa pritlikavo grmičje in brusnice. Tu ima bor le v vsakih eto let svoje semensko leto. Redke smreke so tanke in visoke. Dolgi lišaji pluhutajo v vetru. A celo tukaj, na najvišjem severu Evrope, so opazne sence velike vojne. Vojaki iz »organizacije Todt« so tu na delu z dletom in kladivom, ko obdelujejo granit

Italijanska podmornica v nekem atlantskem oporišču se pripravlja na daljše križarenje po Atlantskem oceanu.

za most čez Ivalojoki. Kmalu se bo leseni most umaknil kamnitemu.

Zmeraj bliže fronti

Spet se vrnemo nazaj do Ivala; mimo motoriziranega vojnega lazareta se vije cesta ob majhnih jezerih. Vidiš širne planjave barjanske trave, ki se giblje v vetru ko nežne, bele rutice. Na postajališču v Nautsiju prinašajo pomočnike kar polne čebre riževe juhe na mize. Bolj proti severu se ob cesti vrstijo šotori drug za drugim. Tu so svetli, oglati finski šotori, špičasti, beli švedski šotori in rjavozeleni šotori letalcev. Tu so letališča in skladišča bomb in med brezami se pasejo mule. Mule so obgrizle debela do bele skorje in bele golote se poliskavajo prav do ceste. Skladišča slame, straže e puškami, so značilni bližnje bojišča. Na nebesu se pajavljajo loveka letala in jate divjih goši. V mulo vpreženi protiletalski top straži na vogalu ceste. Na barju pa cele čete Rusov režejo črno šoto iz tal.

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

Zimska dirkališča. O Rudolfu Harbigu ste čitali, da je nastopil v športni palači, kjer je postavil v teku na 1000 m čas 2:41.7. Kakšne so športne palače in kakšna so dirkališča v njih? To so stavbe, podobne pokritemu stadionu, so pa seveda neprimerno manjše. Uporabljajo jih v velikih mestih zdaj za kolesarske prireditve, zdaj za drsanje ali hokej na ledu, tu pa tam pa tudi za lahko atletiko in za telovadne nastope. Arena v teh velikih dvoranah je tako urejena, da jo lahko spreminjajo za različne vrste športa. Za tekmovalnje v tehkih uredijo krožno progo, ki je seveda razmeroma kratka in ima ostre zavoje. Tla tekalnišča so lesena ali pa nasuta z mešanico, kakršno vidite na tekalniščih pod vedrim nebom. Okoliščine, v katerih tekmujejo tekači so seveda težje (zasilna proga, ostri ovinki, slab zrak) in so zaradi tega tudi doseženi časi slabši. Pri skokih si pomagajo z žaganjem, mivko in podobnim, od metov pa pride navadno v poštev samo suvanje krogle. Kakor rečeno, zimskih palač ne uporabljajo toliko za lahko atletiko, pač pa za športe, ki so pridobitnejši. To so kolesarske dirke, boksarske borbe, hokej na ledu in podobno. (Z. S.)

Gundar Haegg bo preživil doma. Čitali ste, da so vabili slavnega švedskega tekača na turnejo čez Ocean. O tem je bilo res precej govora, zadnja poročila iz Berlina pa vedo povedati, da bodo ostali švedski atleti čez zimo doma in ne bodo nastopali v inozemstvu. To velja zlasti za najvidnejše, za Haegga, Anderssona in Lidmana. (C. L.)

O krčevitosti. Rekel bi, da je krčevitost največji sovražnik maksimalnih športnih uspehov. To opazimo zlasti pri tekmovalcih, ki so se posvetili športu šele v poznih letih dozorevanja in so imeli premalo priložnosti za igre z žogo v otroški dobi. Do krčevitosti pride navadno tedaj, ko hočeš s krepko voljo nadoknaditi pomanjkljivosti treninga, tehnike in zmogljivosti sploh. Pri nas sem videl le redke tekače, ki bi bili sposobni preteči 100 m brez običajnih znakov krčevitosti. Prav zaradi tega, ker bi hoteli vsi zmagati, »stisnejo zobe in pesti« ter se z vso silo ženejo proti cilju. Kakor je za vse velike storitve potreben notranji mir in notranja ubranost, tako velja tudi za storitve, ki so odvisne od živčevja in mišic. Hotenje, da bi storil v nekaj sekundah več kot ti je mogoče storiti, vodi do krčevitosti. Mobiliziraj vse sile, tudi tiste, ki nimajo z izvedbo določenih gibov nobene

V ostrem ovinku zavijemo proti izhodu, se peljemo mimo Salmijärvi in temnomodre jezerske vode in mimo njiv in soenatih travnikov in se ustavimo ob zvoniku na griču pred Parkino. Štirje bronasti zvonovi visijo v lesenem stolpu grškokatoliškega samostana. Povod okrog sami borovi križi, križ poleg križa na grobovih vojakov in častnikov.

Prav na desni drdrajo tovrni avtomobili, z mulami vpreženi vozovi in baterije protiletalskih topov. Tu vodi cesta na bojišče, v Tundro. Čez Titovko drži cesta dalje proti Murmanskemu. Le 50 km smo oddaljeni od njega. Tu je fronta v Tundri. Med barji in majhnimi jezerci, med grušcem in grmičjem Tundre čaka gorski lovec v temini in dnevmi svetlobi na rezervu z Velike ledenomorske ceste Tu ob zalivu Lissa, ob jezeru in v Titovkalu je izpolnjena naloga Velike ceste, kjer se v Liinahamariju združi z Ledenim morjem, gre dalje čez jezero do rta Romanovih, čez Nordkyn in Hammerfest in dalje v Narvik in Oslo. Tu je njen konec.

zveze. Kako je mogoče krčevitost odpraviti? S sprostilnimi vajami se da marsikaj doseči, še več pa s s premembo stališča do tekmovalca. Kdor tekmuje z občutkom, da je šport le igra in da je igra tudi tedaj, če tekmuje za prvenstvo, bo na dobri poti k sproženosti; kdor pa misli, da gre za hudo važne storitve in odločitve, bo trpel na pravilni koncentraciji in na ubranosti mišičnih opravkov. Posebno važno je pri treningu, da se uriš vselej z užitkom in veseljem ter da tečeš, plavaš, skačeš »ležerno« tudi tedaj, ko stremiš za najvišjimi uspehi. O krčevitosti, ki velja v športu kot sovražnik št. 1, boste slišali o priložnosti še kaj več. (S. D.)

Ljubljana : Mars 3:0. Objavljam samo odlomek Vaših ugotovitev, ki bodo zanimale širši krog ljubiteljev nogometa. »Stanje prostih strelcev je bilo 14:11 (11:5) za Mars, Koti: 4:4 (2:2). Strelci na gol 36:15 (11:9) za Ljubljano. Pri Ljubljani je največkrat streljal Hacler (12 krat), najboljšee pa Lah, ki je dal skupaj 8 udarcev na gol, od katerih sta dva zgrešila, eden pa šel v prečko. Za Mars je največkrat streljal Piskar II in sicer 4 krat, najboljšee pa Piskar I: 2 možna udarca na vrata, 2 polmočna (vse v prvem polčasu).« Na podlagi Vaših statističnih podatkov pravilno ugotovljate, da je igrala Ljubljana nekoliko bolj ostro in da je zelo veliko streljala na vrata Marsa. Koti dokazujejo, da tudi Mars ni bil brez pobude. Situacijske slike, ki ste jih poslali so zanimive, ne morem jih pa objaviti zaradi pomanjkanja prostora in zaradi zakaslosti. (F. S.)

Balinanie. Zanimajo vas pravila igre in predpisi o igrišču. Vse to boste našli v novi knjiigi »Slovenčeve knjižnice« M. Kuret: »Vesolja doma«, II. del, stran 360—362. (P. V.)

Rasne sposobnosti v nogometu. — Menda nima nobeden šport tako izvrstnih strokovnjakov, kot jih ima nogomet. Je to razumljivo, kakaj nogomet ima milijone pristašev, moč poedinih možtev pa je za organizacijo tudi v gmoetnem oziru velikega pomena. Strokovnjaki, ki izbirajo državne reprezentance, jih ne iščejo s stališča pripadnosti k tej ali oni plemenski skupini, da se da govoriti o tipu, ki se je v nogometu najbolj obnesel. To so igralci, bistri, živahnega temperamenta, srednje ali višje postave, krepki, urni in spretni. Največ takih igralcev je med Urugvajci, Argentinčl, Italijani, Nemci, Angleži, Madžari, Čehi in Španci. Zanimivo pa je ugotoviti, da so člani teh državnih nogometnih reprezentanc izbrani največ iz pripadnikov mediteranske in deloma tudi dinarske rase (Kandinya). Člani nemške državne reprezentance so največ z zapada, jugozapada in juga, kjer prevladuje med športniki zapadno in dinarsko pleme. Nordijci so zelo nadarjeni za nekatere panoge lahke atletike, v nogometu pa zastajajo za mediteranci. Prav zaradi tega je n. pr. v najboljših angleških moštvih velik odstotek pri-seljencev. (B. O.)

Mariborski poštarji so igrali preteklo nedeljo proti SK Ptuj in ga premagali s 3:2 (0:1). Igra je bila sicer borbena, potekla pa je v pravem športnem duhu, za kar gre zasloga sodniku g. Bergantu (Maribor), ki je sodil prav dobro.

Mars-Dopolavoro. S finalno pokalno tekmo med Marsom in Dopolavorom tobačne tovarne bodo zaključili ljubljanski nogometaši letošnjo sezono igranja. Igrali bodo v nedeljo popoldne na stadionu. Za sodnika je določila Nogometna zveza g. Makovca.

Prvo mednarodno nogometno tekmo med Turki in Madžari bodo gledali v nedeljo v Budimpešti. Zanima nas, kako se bo odrezala turška enajstotica na vročih madžarskih tleh. To bo njuno prvo srečanje dozda na zelenem polju.

Drsališča Engelman odprto. Iz Dunaja poročajo, da so otvorili znano drsališče Engelman pod vedrim nebom. Doslej se trenirali v veliki dvorani, kjer je imel Karl Schöfer svojo mednarodno drsalno solo, odslej pa bodo imeli tudi ostali priložnost, da bodo uživali v zdravem športu na drsalakah.

S koncem svinčnika je trkal po svojih belih zobeh, nato pa nenadno vzkliznil:

»Rad bi videl tisto pismo.«

John Lexman je vstal z zofe, šel k blagajni, jo odprl in hotel odpreti še jekleni predal, v katerem je spravil inkriminirani dokument. Ze je imel roko na ključu, ko je T. Ks. opazil v njegovem obrazu izraz iznenadenja...

»Kaj pa je?« je brž vprašal detektiv.

»Zdi se mi, da je ta predal vroč,« je odgovoril John in pogledal, kakor bi hotel premeriti razdaljo med blagajno in ognjem v kaminiu.

T. Ks. se je dotaknil predala. Bil je res tople. »Odpri te ga!« je dejal T. Ks. — Lexman je zaobrnil ključ in predal odprl.

Ko je to napravil, je notranjost predala začarala v plamenu, ki je takoj ugasnil in pustil samo lahko piramido dima, kateri se je razlezel iz blagajne po sobi.

»Ne dotikajte se ničesar tam notri,« je opozoril T. Ks. Nato je previdno dvignil predal in ga nesel pod luč. Na dnu ni bilo drugega, ko nekoletko belega pepela, ki je bil ves naguban, in nabreklih laka, kjer je plamen oblizal steno blagajne.

»Razumem,« je dejal počasi T. Ks.

Videl je nekaj več ko pest pepela, videl je smrtno nevarnost, kateri je bil izpostavljen njegov prijatelj. Tu je nepopravljivo izgubil potovica dokazov, ki bi bili v korist Lexmanu.

»Pismo je bilo pisano na poseben papir, ki je bil kemično prepariran in bi se takoj razkrojil, ako b bil izpostavljen zraku. Verjetno bi bil zgorel že pred vašimi očmi, ako bi jih počakal še pet minut, preden bi ga spravili v predal. Zada je začel goreti že preden ste zaobrnil ključ pri blagajni. In ovitek?«

Edgar Wallace:

8

Skrivnost skrivljene sveče

Roman.

III.

V prvih jutranjih urah je bila zbrana majhna, žalostna skupina v delavni sobi Beston Prioryje. John Lexman je bled in prepadel sedel na zofi poleg svoje žene. Na zunanem hodniku je bila straža, neposredno oblast je zastopal krajevni policijski agent, medtem ko je T. Ks. sedel za mizo z blokom papirja pred seboj in s svinčnikom ter kratko zapisoval vse podatke.

Pisatelj mu je na kratko povedal zadnje dogodke. Opisal mu je pogovor s posojevalcem in prejšnji dan do sprejema pisma.

»Ali imate pismo?« je vprašal T. Ks.

John Lexman je pritrilil.

»Zadovoljen sem,« se je pristav kar oddahnil, to vam prihrani nešteto sitnosti, dragi moj. Pripovedujte, kaj se je potem zgodilo.«

»Prišel sem v vas,« je nadaljeval John Lexman, »in šel naprej. Nikjer ni bilo nikogar. Dež je kar neprenehoma lil in ves čas nisem srečal ne žive duše. Prispel sem na dogovorjeno mesto kakih pet minut pred določenim časom. Bilo je na voglu Eastbournske ceste blizu postaje, kjer sem našel Vassalara, ki me je čakal. Skoraj sram me je bilo, da sem šel v takih okoliščinah na sestanek, a me je vedno skrbelo, da ne bi prišel na dom, ker sem se bal, da bi vznemiril Grace. Kar je delalo vso zadevo še bolj smešno, je bil ta peklenski revolver, ki sem ga čutil ob vsakem koraku, kakor bi me opominjal, kako budalost napravim.«

»Kje ste srečali Vassalara?« je vprašal T. Ks.

»Bil je na drugi strani Eastbournske ceste in jo je presekal, da mi je prišel naproti. Spočetka je bil zelo vljuden, le nekoliko vznemirjen, a pozneje se je začel čudno vesti, kakor bi se hotel razburiti zaradi nečesa, kar mu ni prijalo. Obljubil sem mu na račun znaten znesek, a je bil vedno huji, dokler mi ni, preden sem se prav zavedel, kaj dela, pomolil pod nos revolverja in mi začel vse mogoče groziti. Tedaj sem se spomnil, na kaj me je opozoril Kara.«

»Kara?« je živahno vprašal T. Ks.

»Neki moj znanec, ki je kriv, da sem si izposodil pri Vassalaru. Je neznanško bogat.«

»Razumem,« je rekel T. Ks., »nadaljujte!«

»Spomnil sem se torej njegovega opozorila,« je nadaljeval John, »in menil, da je prišel trenutek, ko bi lahko poskusil in videl, kakšen učinek bi napravilo na tega možica. Izvlekel sem iz žepa revolver in ga vzel na muho, a se mi je zazdelo, da se vsemu temu smeje. Tedaj sem pritisnil na petelina.

V mojo veliko grozo so se sprožili štirje strelci, preden sem se zavedel, da bi prenehal. Zgrudil se je brez besede. Odvrgel sem revolver in pokleknil k njemu. Bil sem prepičan, da sem ga težko ranil in sem takoj uvidel, da ga ne bo mogoče rešiti. Meril sem na srce.«

Zdrnil se je, se z rokami zgrabil za glavo, žena pa ga je z eno roko objela čez ramo in mu zašepetala nekaj na uho, naka se je kmalu pomiril.

»Pa ni bil še mrtev, slišal sem, da je še nekaj mrmral, česar pa nisem razumel. Nato sem šel naravnost v vas, da bi o vsem obvestil policijskega agenta in da preneš triplu.«

A. Fogazzaro:

43

Palača ob jezeru

Grofici je rdečica zalila obraz in z naglo kretnjo je odpahnila od sebe krožnik, na katerem je bil kozarec vina. Kozarec se je prevrnil in vino se je razlilo po prtu. Grof se je zdrnil in debelo pogledal sorodnico. Grofica pa je vzkliknila:

»Nič hudega, dragi. Poroka bo!«

Grof je kar pihal. Moral se je premagovati z vso silo, da ni vzrožil nad nerodno sestrično. Z divjo besnostjo je pozvonil in zakričal vstopivšemu služabniku:

»Proč z vso to ropotijo. Takoj!«

Dal je tako duška svoji jezi in se zopet umiril.

»Vas je minilo, dragec?« ga je vprašala grofica, ko je služabnik pospravil mizo.

Grof ni odgovoril.

»Tudi mene je minilo,« je takoj dostavila grofica. »Govoriva torej o tej zadevi. Poslušajte: Zelo razumni ste in zato niti malo ne dvomim, da me zdaj že dobro poznate. Nevedna sem, a dobrega srca. Kadar pa gre za mojega otroka, tedaj se vsa zmedem in izgubim še tiste malo razsodnosti, ki jo še imam. Zato pa želim, da mi vi pomagate in mi svetujete. Iste krvi ste kot moj ubogi pokojni mož. Čutim, da on želi, da se posvetujem z vami in da se vam popolnoma zaupam v vsem, kar zadeva mojega ljubljene otroka, mojega Nepca.«

Grofico je ob teh besedah prevzela ginjenost. Začela si je brisati oči z velikim robcem.

»Oprostite mi, Cezar, mati sem, stara in ne-spametna.«

Ihteč grofici glas ni bil prijeten in nikakor ni zabaval grofa, ki je odmaknil stol od mize, prekril noge in gledal benečansko plemkinjo, ki je visela na steni.

Še nikdar ni videl sestrične objokane in tak mu je bila še mnogo manj všeč. Nekaj časa je molče gledal grofico, ki je tiščala robee na nos in na levo oko, nato pa je vprašal, medtem ko je s sredincem desne roke tolkel po mizi:

»Torej?«

»Moj Bog! Tu vidim neke stvari, ki mi vzbujajo strah. Mislim, da me razumete. Kljub vsej obzirnosti ne morem molčati. Mladina je pač mladina. Zato pa moramo mi imeti razsodnost še namesto njih.«

»Bojite se? Toda, ali niste prav to nameravali?«

»Nameravala? Nikakor ne. Hotela sem, da bi spoznali mojega sina, da bi ga poučili, mu svetovali v vsem, tudi glede zakona. Odklonil je že tri krasne prilike in ne vem, zakaj. Nič nisem našla. Sicer res ni živel kakor menih, saj tega tudi ni mogoče zahtevati od takega mladeniča.

Znal pa je ravnati pametno in previdno kakor izkušen človek. Popolnoma prost je. Torej? Tako me ta stvar skrbi, da ne morem več mirno spati. Sama ne morem govoriti o tem, ker bo mislil, da gledam samo na koristi. Mati sem in moram misliti na vse. On gleda samo na sree, na duhovnost, na razumnost, na lepoto, na glasbo, na pelje in na vse podobne stvari. Sicer so te stvari potrebne, a ne zadoščajo. Domnevala sem, da se morda še ne namerava poročiti; a prepričala sem se, da je ravno nasprotno res.

Prišla sem torej semkaj, da mu vi svetujete. Marina? Nanjo nisem pomislila, kakor tudi ne na možnost, da bi se mogel zaljubiti vanjo. Odkrito moram priznati, da se je zelo spremenila. Spoznala sva jo v Milanu. Ko je živela še sredi razkošja, mojemu sinu ni bila všeč. Zdela se mu je preveč prevzeta in aristokratska. Niti malo si nisem mogla predstavljati, da se bo tako spremenila. Zdaj je pravi srček. Pa še njene nesreče! Nisem mislila na te in na dobrosočnost mojega otroka. Po sreči je Nepo prav tak kot jaz.«

»Torej?« jo je prekinil grof, ki se mu je zdelo, da je že skrajni čas, da prideta do zaključka.

»Torej? Ne smela bi tako govoriti vam, ki ste njen varuh, skoraj njen drugi oče. Ne vem, če gre ta stvar lahko kar tako naprej. Vidim eno in drugo stran in ne vem, kaj naj storim. Kar sree se mi trga.«

Grofica si je zopet pritisnila robee na oči. V tem trenutku so se odprla vrata in prikazala se je Kati s tobacnico v roki. Grofica se je vsa divja obrnila proti njej in zavpila:

»Izgini! Tolikokrat sem ti že rekla, da nikar ne prihajaj blizu, ko s kom govorim.«

Kati je položila tobacnico na bližnji stol in se umaknila.

Grof je z začudenjem gledal sorodnico, ki se je kaj kmalu zopet pomirila, sklonila glavo in si zakrila oči z robcem.

»Lahko zdaj spregovorim jaz?« jo je vprašal.

»Saj vendar ves čas čakam na te!«

»Vse te stvari, ki ste jih videli vi, jaz nisem opazil. Morda sem kratkoviden. A to nič ne de. Ni potrebno, da bi dva človeka zgubila najprej spanje, tek in glavo, da bi potem le za silo

shajala drug z drugim. Na vsak način pa ta zadeva tudi zame ni dovolj jasna.«

Zalostne in objokane grofici oči so se hipoma zaiskrile. Spustila je robee na kolena.

»Ni mi jasno, kakšna naj bo sreča v skupnem življenju moje nečakinje in vašega sina.«

»Kako to?« je začudeno vzkliknila grofica.

»Moja nečakinja je nenavadno razumna, je pa obenem najbolj muhasta bitje, kar sta jih mogla ustvariti Bog in hudič, če se spravi skupno na delo.«

»Kake nesmiselnosti govorite!«

»Nikakor ne. Ali še ne veste, da vsaka stvar nosi pečat tistega, ki jo je naredil. Moja nečakinja bi potrebovala jeklenega moža, kar pa vaš sin brez dvoma ni. Nikakor ga zaradi tega ne podcenjujem. Jeklenih mož ni mogoče najti za vsakim grmom. Mislim, da vaš sin nikakor ni primeren soproj za Marino.«

»Grofica, ki si je medtem odvezala čepico in majala z glavo, je odgovorila:

»Kaj vendar govorite! Kar vroče mi postaja. Nisem dobro razumela vaših besed, a če sodite nepovoljno o mojem sinu, si dovoljujem pripomniti vam, da ne razumete ničesar. Res ni jeklen; zlat je. Brčkone ste vi iz jekla ali morda iz železa. Govorite o stvarih, ki me spravljajo v obup. Iz jekla? Kdo je že slišal kaj takega? Iz jekla se delajo peresa, dragi moj!«

Grofica je za hip umolknila in se z mrzlično naglico pahljala.

»Oh, ne razumete, niti malo ne razumete! Tudi uboge Marine ne poznate prav nič, gospod medved. Ne, ne!«

In zopet se je naglo pahljala.

»SLOVENEČEV KOLEDAR« bo knjiga,

ki bo neobhodno potrebna za vsakogar!
Naročite ga čimprej, stane le 20.— lir.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Delavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Uresničil se je sen mlade najdenke Elizabete...

Sanjava princesa
Antonio Centa, Irasella Dillian
KINO UNION - TEL. 22-21

Delo najvišje kvalitete! Pariško podzemlje 18. stoletja! Boj strasti in kreposti!

Dve siroti
Alida Valli, Maria Denis, Roberte Villa
KINO MATICA - TEL. 22-43

Dramatična tajnost življenja prikazana v filmu

Usodni spor
V glavni vlogi: Hilde Krahli, Ewald Balser
KINO SLOGA - TEL. 27-30

LOKAL

iščem v centru mesta začetkom decembra. Ponudbe poslati v upravo »Slovenca« pod šifro »Lokal« 6299.

Dražbeni oklic!

Dne 25. novembra 1942 ob devetih uri bo pri okrajnem sodišču v Logatecu, soba 8, dražba nepremičnin vpisanih v zemljiški knjigi za Bieko vas pod vlož. št. 572, in sicer mizararska delavnica s sušilnico za les in dvorišče za izklicno ceno 46.666/67 Lir.

Po končani nepremičninski dražbi se vrši istotam prostovoljna javna dražba 5 mizararskih strojev za izklicno ceno 25.000.— Lir.

Obe kupnini je položiti v roke sodišča in sicer glede nepremičnin v osmih dneh, glede strojev pa takoj po domiku na dan dražbe. Stroji so dobri in se lahko ogledajo pri hranitelju g. De Gleria Antonu v Dol. Logatecu 59.

Dražbeni pogoji so na vpogled pri sodišču v Logatecu in pri podpisnem kot konkurznem upravitelju, ki daje tudi potrebna pojasnila.

Logatec, 12. 11. 1942

Dr. Kraševac Ciril, odvetnik
Logatec

Mali oglasi

Prodamo

Krmilno peso

rumeno korenje, repo za ribanje, prodaja Gospodarska zveza v svojem skladišču v Maistrovi ul. št. 10. Od ponedeljka dalje, t. j. od 23. t. m. pa prodaja rumeno korenje in repo za ribanje tudi na mesarskih stojnicah na Pogačarjevem trgu pri Ocvirku.

Globok otroški voziček

dobro ohranjen, prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6284.

Naročajte in širite
»Slovenca«!

Divji zajec!

Sadjarji škode na sadnem drevju vas obvaruje Inženir Prezljevo LEPUSIN-mazilo. — Ljubljana, Wolfova ul. 7.

Peč za kopalnico

skoraj novo — prodam. Informacije v trgovini RADIOVAL, Dalmatinova ulica 13.

Kupimo

Globok otroški voziček

kupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Dobro ohranjen« št. 6434.

Za centralno kurjavo

kompletno napravo, kupim. Milan Jager, Sv. Petra cesta 17, Ljubljana.

Razno

Za rumeno korenje

prevzame vagona in manjša naročila Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 29.

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovenca«!

Globoko pofrti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da nas je za vedno zapustil naš nad vse ljubljeni soproj, skrbni naš očka, brat, stric in svak, gospod

Jernej Černe

hotelir in posestnik

Na zadnji poti ga spremimo v nedeljo, dne 22. novembra 1942, ob pol štirih popoldne z žal na pokopališče k Sv. Križu. Maša zadušnica bo darovana v ponedeljek, dne 23. novembra 1942, ob 8 zjutraj v farni cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 20. novembra 1942.

Franja, soproga
Marijanca, Meti, Nejče, Marko, otroci
in ostalo sorodstvo

Globoko pofrti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da nas je za vedno zapustil naš nad vse ljubljeni soproj, skrbni atek, brat, stric in svak, gospod

Franc Ocvirk

mesar in posestnik

Na zadnji poti ga spremimo v nedeljo, dne 22. novembra 1942, ob štirih popoldne z žal na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 20. novembra 1942.

Globoko žalujoča
soproga in otroci